

Iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima

Pilepić, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:998892>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Ivona Pilepić

Iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2024

SVEUČILIŠTE U RIJECI

FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI

ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Ivona Pilepić

Iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

prof. dr. sc. Bojana Čulum Ilić

Rijeka, 2024.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF EDUCATION

Ivona Pilepić

Experiences of pedagogues employed in organizations that work with youth

MASTER THESIS

Mentor:

Professor Bojana Čulum Ilić, PhD

Rijeka, 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala rad pod naslovom *Iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima* te da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi i ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim izvorima, literaturi i drugom) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedene u popisu literature.

Ime i prezime studentice: Ivona Pilepić

Vlastoručni potpis: _____

Rijeka, rujan 2024.

Sažetak

Cilj ovog istraživanja je opisati i razumjeti iskustva pedagoga koji su zaposleni u udrugama koje rade s mladima na području grada Rijeke. Analizom njihovih iskustava nastoji se doprinijeti boljem razumijevanju aktualnog stanja rada s mladima u Hrvatskoj te boljem razumijevanju izazova s kojima se susreću tijekom svoga rada. U literaturi se pedagozi najčešće spominju u kontekstu formalnog sustava odgoja i obrazovanja pri čemu se najviše podataka može pronaći o školskom pedagogu. Rad pedagoga izvan formalnog sustava odgoja i obrazovanja zanemaren je u stručnoj literaturi i istraživanjima, stoga se ovim radom nastoji dati uvid u njihova iskustva u radu u udrugama koje rade s mladima s fokusom na udruge na području grada Rijeke.

Rad s mladima u užem smislu (dalje samo rad s mladima) smislu u Hrvatskoj je i dalje izvan dosega stručnog i akademskog diskursa te djelatnost rada s mladima nije definirana kao profesija. Nedefiniranost rada s mladima jedna je od brojnih prepreka s kojima se osobe koje rade s mladima susreću u svakodnevnom radu. Istraživanja mladih i rada s mladima u Hrvatskoj ukazuju na brojne probleme s kojima se organizacije i osobe koje rade s mladima susreću. Ovo istraživanje ima fokus na pedagoge zaposlene u udrugama koje rade s mladima te je temeljno istraživačko pitanje od kojeg se polazi *Što nam iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima govore o njihovoj profesionalnoj ulozi u neformalnom okruženju?*

Analiza prikupljenih podataka pokazala je kako su pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima intrinzično motivirani za rad s djecom i mladima u neformalnom okruženju pri čemu je ulogu pri odabiru zanimanja imalo i dugogodišnje volontiranje. Kompetencije potrebne za rad s mladima pedagozi stječu tijekom fakultetskog obrazovanja, volontiranja te daljnjim stručnim usavršavanjem kako bi ostali u korak s mladima i njihovim potrebama. Kvalitetno provedena profesionalizacija rada s mladima pozitivno bi utjecala na kvalitetu rada s mladima, poboljšanje statusa osoba koje rade s mladima te na popularizaciju rada s mladima u široj društvenoj zajednici.

Ključne riječi: *rad s mladima, pedagog, neformalno okruženje, mladi*

Abstract

The overall purpose of this research is to describe and understand the experiences of pedagogues employed in organizations that work with youth in the city of Rijeka. By analyzing their experiences, the research seeks to contribute to a better understanding of the current state of youth work in Croatia and a deeper comprehension of the challenges they face in their work. In literature, pedagogues are most often mentioned in the context of the formal education system, with the most data available on school pedagogues. The work of pedagogues outside the formal education system has been neglected in professional literature and research, so this study aims to provide insight into their experiences working in organizations that focus on youth, particularly in the context of organizations in the city of Rijeka.

Youth work in Croatia remains outside the scope of professional and academic discourse and the field of youth work is not defined as a profession. The lack of a clear definition of youth work is one of the many obstacles faced by those who work with youth in their daily activities. Research on youth and youth work in Croatia highlights numerous issues encountered by organizations and individuals involved in this field. This research focuses on pedagogues employed in organizations that work with youth, with the central research question being: *What do the experiences of pedagogues employed in organizations that work with youth reveal about their professional role in a non-formal environment?*

The analysis of the collected data revealed that pedagogues employed in organizations that work with youth are intrinsically motivated to work with children and youth in non-formal settings, with long-term volunteering also playing a role in their career choice. The competencies needed for working with youth are acquired by pedagogues through university education, volunteering, and further professional development to keep up with the youth and their needs. Proper professionalization of youth work would positively impact the quality of youth work, improve the status of those working with youth, and popularize youth work within the broader community.

Keywords: youth work, pedagogue, non-formal environment, youth

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Razvojni put profesije pedagoga u Hrvatskoj.....	3
3. Kompetencije pedagoga	5
4. Područja rada pedagoga.....	8
5. Pedagog u sustavu odgoja i obrazovanja.....	12
5.1. Uloga pedagoga u predškolskoj ustanovi	12
5.2. Uloga pedagoga u školi.....	13
5.3. Uloga pedagoga u učeničkom domu.....	15
5.4. Uloga pedagoga u ustanovama za obrazovanje odraslih	15
5.5. Uloga pedagoga u jedinicama lokalne i regionalne samouprave.....	16
5.6. Uloga pedagoga u organizacijama civilnog društva	17
6. Mladi.....	19
7. Rad s mladima	23
7.1. Načela i oblici rada s mladima.....	24
7.2. Rad s mladima na europskoj razini.....	25
7.3. Rad s mladima u Hrvatskoj.....	28
8. Metodološki okvir istraživanja	32
8.1. Opis predmeta istraživanja.....	32
8.2. Ciljevi istraživanja	32
8.3. Temeljno istraživačko pitanje i specifična istraživačka pitanja.....	32
8.4. Metode i postupci prikupljanja podataka.....	33
8.5. Uzorak istraživanja	34

8.6.	Obrada i analiza podataka.....	34
8.7.	Instrument istraživanja.....	35
8.8.	Pitanja istraživačke etike.....	35
9.	Prikaz rezultata i diskusija.....	37
9.1.	Tematska mreža	37
9.2.	Motivacija za zapošljavanje u udrugama koje rade s mladima.....	38
9.3.	Procjena doprinosa vlastitog fakultetskog obrazovanja u stjecanju kompetencija za rad s mladima.....	41
9.4.	Procjena kompetencija za rad s mladima.....	45
9.5.	Položaj rada s mladima u Hrvatskoj	48
9.6.	Profesionalna uloga pedagoga u neformalnom okruženju.....	52
10.	Zaključak.....	54
11.	Završna promišljanja.....	56
12.	Literatura.....	57
13.	Prilozi.....	63
13.1.	Prilog 1 – Protokol polustrukturiranog intervjua.....	63
13.2.	Prilog 2 – Informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju	64

1. Uvod

Pedagozi se u literaturi ističu kao najšire profilirani stručnjaci koji ostvaruju razvojnu pedagošku djelatnost u odgojno-obrazovnoj ustanovi te koji suradnjom s drugim dionicima uključenima u rad ustanove sudjeluju u svim fazama odgojno-obrazovnog procesa (Ledić, Staničić i Turk, 2013; Fajdetić i Šnidarić, 2014). Kako bi uspješno obavljali svoju djelatnost, nužno je da posjeduju brojne kompetencije pomoću kojih djeca, mladi ili odrasli s kojima rade usvajaju nove vještine, znanja i sposobnosti (Jurić, Mušanović, Staničić i Vrgoč, 2001). Neke od kompetencija koje se ističu kao nužne za rad pedagoga u odgojno-obrazovnim ustanovama su komunikacijske kompetencije, razvojne kompetencije, digitalne kompetencije, kompetencija poduzetništva, organizacijske kompetencije i brojne druge. Pedagozi u radu s djecom i mladima u odgojno-obrazovnim ustanovama imaju znatan utjecaj na djecu i mlade, osobito na njihovu budućnost, te je veoma važno da imaju razvijene kompetencije koje će djeci i mladima pomoći pri donošenju ispravnih odluka (Petani, Iveljić i Sikirić, 2020). Osim na djecu i mlade, pedagozi imaju značajan utjecaj na cjelokupan rad odgojno-obrazovne ustanove u kojoj obavljaju svoju djelatnost. Kako bi ustanova ostvarila svoje stručno-pedagoške ciljeve te kako bi se kvaliteta pedagoškog procesa unutar ustanove unaprijedila, važno je da pedagog posjeduje kompetencije koje to omogućavaju, a koje su prethodno navedene.

Pedagozi se u literaturi najčešće spominju u kontekstu formalnog sustava odgoja i obrazovanja, osobito u kontekstu školskih pedagoga. Djelovanje pedagoga izvan formalnog sustava odgoja i obrazovanja gotovo je u potpunosti zanemareno. Ovaj se rad bavi tematikom rada pedagoga u neformalnom okruženju, odnosno radom pedagoga u udrugama koje rade s mladima. Prema EU strategiji za mlade iz 2010. godine, rad s mladima obuhvaća široko područje koje uključuje razne aktivnosti i usluge za mlade – obrazovne, kulturne, sportske, političke i društvene. Zbog nepostojanja standardiziranog termina u Hrvatskoj se razlikuje rad s mladima u širem smislu (*working with youth*) i rad s mladima u užem smislu (*youth work*). Rad pedagoga u udrugama koje rade s mladima pripada području rada s mladima u užem smislu koji je organizirani proces neformalnog obrazovanja koje vode profesionalci s ciljem osnaživanja mladih i njihovog aktivnog uključivanja u zajednicu (Kovačić i Čulum, 2015; Kovačić, 2017; EU strategija za mlade, 2010). U Hrvatskoj djelatnost rada s mladima u užem smislu nije prepoznata kao profesija, stoga se rad s mladima u užem smislu često susreće s brojnim preprekama, a jedna od njih je i nepostojanje

obrazovanja za osobe koje rade s mladima (*youth worker*). Pedagozi i drugi koji rade u udrugama koje rade s mladima u Hrvatskoj nisu mogli završiti formalno obrazovanje usko vezano uz područje rada s mladima u užem smislu. Studij pedagogije pretežno je usmjeren na djelatnost pedagoga u sustavu formalnog obrazovanja te je pedagozima koji se odluče na zapošljavanje u neformalnom sektoru potrebno dodatno obrazovanje iz područja rada s mladima.

Istraživanja o radu pedagoga s mladima, odnosno o radu pedagoga u udrugama koje rade s mladima nema stoga je cilj ovog diplomskog rada opisati i razumjeti iskustva pedagoga koji su zaposleni u udrugama koje rade s mladima s fokusom na područje grada Rijeke. Analizom iskustava pedagoga nastoji se doprinijeti boljem razumijevanju aktualnog stanja rada s mladima u Hrvatskoj te boljem razumijevanju izazova s kojima se susreću tijekom svoga rada. Temeljno istraživačko pitanje od kojeg se polazi u ovom radu jest: *Što nam iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima govore o njihovoj profesionalnoj ulozi u neformalnom okruženju?* Kako bi se dobio odgovor na temeljno istraživačko pitanje, istražiti će se relevantna literatura koja se odnosi na djelatnost pedagoga u formalnom i neformalnom okruženju, na mlade kao specifičnu društvenu skupinu te na rad s mladima u užem smislu. U okviru istraživanja provest će se polustrukturirani intervjui s namjernim uzorkom maksimalne sličnosti. Uzorak će činiti pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima na području grada Rijeke.

Rad je podijeljen u dva dijela – teorijski dio i metodološki dio. Teorijski dio rada sastoji se od šest poglavlja. Prva četiri poglavlja odnose se na pedagoga i njegovu djelatnost – razvoj profesije pedagoga, kompetencije, područja rada te njegovu ulogu u formalnom i neformalnom sustavu odgoja i obrazovanja. Sljedeće poglavlje odnosi se na društvenu skupinu mladih, a posljednje poglavlje u teorijskom dijelu rada na rad s mladima u užem smislu, na njegova načela i oblike rada te na predstavljanje europske i nacionalne razine rada s mladima u užem smislu. U metodološkom dijelu rada donosi se pregled istraživanja. Prvo poglavlje opisuje predmet istraživanja nakon čega slijede cilj istraživanja, temeljno istraživačko pitanje te specifična istraživačka pitanja. Potom se opisuje metoda i postupak prikupljanja podataka, uzorak istraživanja, način obrade i analize podataka, instrument istraživanja te pitanja istraživačke etike. Zatim slijedi analiza rezultata i diskusija te na posljetku zaključak o provedenom istraživanju.

2. Razvojni put profesije pedagoga u Hrvatskoj

U Hrvatskoj je profesija pedagoga posljednjih šezdesetak godina prošla kroz brojne promjene pri čemu je u različitim vremenskim razdobljima imala različite uloge. Konceptija razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika (Jurić, Mušanović, Staničić i Vrgoč, 2001) navodi pet razvojnih faza razvojnog puta stručnih suradnika. Faze koje autori navode su: (1) traganje za identitetom, (2) programsko određenje i legalizacija, (3) doba afirmacije, (4) razdoblje krize te (5) reafirmacija stručnog rada kao uvjeta razvoja.

Prva faza traje od 1954. do 1964. godine te se naziva traganje za identitetom. 1954. godine u škole se zapošljavaju prvi psiholozi, a 1959. godine prvi pedagog. Uloga pedagoga u to vrijeme nije bila određena, odnosno nije postojao službeni program rada stručnog suradnika pedagoga. Tek se početkom šezdesetih godina pojavljuju radovi u kojima se promišlja o području djelovanja pedagoga. Zakon o osnovnoj školi iz 1964. godine legalizira djelatnost pedagoga te navodi „*u svrhu što uspješnijeg ostvarivanja odgojno-obrazovnih zadataka škole, proučavanja i unapređivanja odgojno-obrazovnog rada i radi pomaganja direktoru škole u provođenju instruktivno-pedagoških zadataka škola treba uključiti pedagoga*“ (Jurić i sur., 2001, str. 6). Zbog nedostatka obrazovanih pedagoga, zakon omogućava da se na njihovo mjesto zapošljavaju nastavnici koji nemaju dovoljno znanja i kompetencija za obavljanje posla pedagoga. Navedeno je ukazivalo na činjenicu da se uloga pedagoga u to vrijeme shvaćala kao funkcija, a ne profesija što je ostavilo negativne posljedice na afirmaciju i ugled profesije u školama. 1965. godine započinje faza programskog određenja i legalizacije koja traje do 1974. godine. U ovoj se fazi ističe uloga pedagoga u rješavanju odgojno-obrazovnih problema, u unaprjeđivanju nastave, u brizi za profesionalno savjetovanje i orijentaciju učenika te u stručnom usavršavanju nastavnika. U ovom se razdoblju naglašava potreba definiranja operativnih programa i modela djelovanja stručnih suradnika, pokreće se osuvremenjivanje programa i modela obrazovanja stručnih suradnika te organizacija studija za školske pedagoge, a na državnoj se razini donose prvi službeni programi – 1968. godine donosi se „Orijentacioni program rada školskog pedagoga“, a dvije godine kasnije „Orijentacioni program rada psihologa u osnovnoj školi“ (Jurić i sur., 2001). U fazi afirmacije razvojne djelatnosti (1975.-1984.) dolazi do ekspanzije u kvantitativnom i kvalitativnom pogledu. Najveći utjecaj na rast i razvoj pedagoške stručne službe imala je reforma srednje škole koja je planirana 1974. godine. U ovom se razdoblju opravdava stajalište da se

isključivo pojačanim stručnim pedagoškim radom mogu ostvariti pomaci u kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa. 1977. godine Jurić objavljuje „Metodiku rada školskog pedagoga“ koja ukazuje da pedagog nije kontrolor nastavnikova rada, već je njegov suradnik koji s njim nastoji ostvariti zajednički cilj. 1980. godine usvaja se novi Zakon o odgoju i osnovnom obrazovanju kojim se preciznije utvrđuje obveza škola da uvedu stručne suradnike uz preciznije utvrđivanje njihove uloge. 1982. godine donesen je Zakon o usmjerenom obrazovanju prema kojem su srednje škole obvezane na uvođenje razvojne pedagoške službe (Jurić i sur., 2001). 1985. godine započinje razdoblje krize koje traje sve do 1999. godine. Početak ovog razdoblja i dalje je pod utjecajem prethodnog te se objavljuje prva bibliografija radova o stručnim suradnicima, provode se empirijska istraživanja, objavljuju se stručni i znanstveni radovi te se 1986. usvaja Konceptija razvojne pedagoške službe. U Konceptiji se definiraju cilj i zadaci, načela organizacije i djelovanja te je obrazložen pristup planiranju i programiranju. Krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina započinje se s preispitivanjem propusta te se pristupa izradi novih modela obrazovnog sustava. Postupno dolazi do smanjenja brige o stručnim suradnicima te do reduciranja kriterija stručnosti za postavljanje pedagoga u škole (Jurić i sur., 2001). 2000. godine započinje faza reafirmacije razvojne djelatnosti stručnih suradnika koja traje i danas. U ovoj fazi nastoji se afirmirati rad stručnih suradnika koji su se dokazali kao imperativ suvremene škole. Škole koje nemaju stručne suradnike ne ostvaruju jednaku kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa kao škole koje zapošljavaju kompetentne stručne suradnike. Stručni suradnici znatno utječu na podizanje kvalitete pedagoške prakse te daju znatan doprinos razvoju i unaprjeđivanju odgojno-obrazovnog procesa (Jurić i sur., 2001).

3. Kompetencije pedagoga

Za izvršavanje svoje djelatnosti pedagog mora posjedovati određene kompetencije. Pedagog je najšire profilirani stručni suradnik u školi koji je uključen u sve faze odgojno-obrazovnog procesa pri čemu ostvaruje suradnju sa svim dionicima uključenima u rad škole (Fajdetić i Šnidarić, 2014). Mrkonjić i Zorić (2001; prema Fajdetić i Šnidarić, 2014) navode da je pedagog najkompetentniji stručnjak u školi za brojna područja poput ispitivanja odgojno-obrazovnih potreba, planiranja i programiranja rada škole, rada s učenicima na profesionalnom informiranju i usmjeravanju, povezivanje teorije i prakse, provođenje akcijskih istraživanja, ostvarivanja suradnje sa subjektima izvan škole i drugo.

Razni autori definiraju pojam kompetencija na različite načine. Fajdetić i Šnidarić (2014) navode kako kompetencije podrazumijevaju određene karakteristike, vještine, sposobnosti, kvalitete, znanja, odlike te osobine. Tertsunen (2004; prema Fajdetić i Šnidarić, 2004) kompetencije određuje kao prenosivi multifunkcionalni sklop navika, stavova, znanja, vrijednosti i vještina koje su potrebne svima za osobnu realizaciju i razvoj. Hornoby (2005; prema Ledić, Staničić i Turk, 2013) kompetencije definira kao „*sposobnost za uspješno obavljanje zadataka, odnosno specifičnih aktivnosti i poslova*“ (Ledić, Staničić i Turk; 2013, str. 39). Staničić (2005) kompetencije pedagoga definira kao odlike, znanja i kvalifikacije koje pedagog treba imati da bi odgojno-obrazovna ustanova uspješno ostvarila svoje stručno-pedagoške ciljeve i na taj način unaprijedila kvalitetu pedagoškog procesa unutar ustanove. Autor navodi podjelu kompetencija na formalne i stvarne pri čemu su formalne kvalifikacije stečene tijekom obrazovanja te radno iskustvo u praksi, a pod stvarne ubraja osobnu (marljivost, odgovornost, komunikativnost), razvojnu (uvođenje inovacija, poznavanje potreba ustanove, organiziranje rada), stručnu (programiranje rada, vrednovanje rezultata rada ustanove, poznavanje zakonodavstva), socijalnu (umijeće motiviranja, izbor odgovarajućeg stila vođenja, medijacija) i akcijsku kompetenciju (osiguravanje uvjeta za ostvarivanje ciljeva, aktivno rješavanje problema, poticanje suradnika na rad) (Staničić, 2005). Bizjak Igrac, Galić i Fajdetić (2014) kompetencije definiraju kao kombinaciju vještina, stavova, znanja, vrijednosti i navika koje su nam potrebne za obavljanje određenog rada. Prema autoricama pedagog mora stjecati i razvijati sve kompetencije (osobne, stručne, profesionalne, socijalne, organizacijske i razvojne) zbog složenosti i sadržajne isprepletenosti rada pedagoga. „*Razvoj profesionalnih kompetencija pedagoga pretpostavlja nove*

vizije pedagoške refleksije, osmišljavanje novih ideja u svim područjima njihova rada, kreiranje pozitivne pedagoške klime važne za njihovo ostvarenje“ (Bizjak Igrac, Galić i Fajdetić, 2014:14). Svi navedeni autori u svojim su se istraživanjima usmjerili na pedagoge zaposlene unutar sustava školskog odgoja i obrazovanja. Analizom literature može se doći do zaključka kako nisu provedena značajna istraživanja koja su usmjerena na područje rada pedagoga izvan osnovnih i srednjih škola.

U suvremenom društvu u kojem se odvijaju brze promjene i u kojem vlada oštra konkurencija zahtijevaju se nove kompetencije koje naglašavaju inovativnost, stvaralaštvo, kritičko mišljenje, informatičku pismenost, rješavanje problema i druge suvremene kompetencije. U Nacionalnom okvirnom kurikulumu (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2011) dolazi do pomaka u kurikulumskoj politici i planiranju te se naglasak stavlja na razvoj kompetencija, a ne na prijenos znanja. Na razini Europske unije određeno je osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je Republika Hrvatska prihvatila. Temeljne kompetencije su – komunikacija na materinskom jeziku, komunikacija na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2011). Pedagozi, kako bi uspješno obavljali svoj rad, moraju imati razvijene navedene kompetencije. Komunikacija na materinskom jeziku, u pisanom i usmenom obliku, nužna je za svakodnevni rad pedagoga te ona uključuje i sposobnosti slušanja i razumijevanja raznih govornih poruka. Znanstvena kompetencija nužna je za primjenu znanja i metodologije suvremene znanosti. Digitalna kompetencija potrebna je u suvremenom društvu te ona pedagogu omogućava sigurno i kritičko korištenje različitih elektronskih medija koje mu omogućavaju poslovnu komunikaciju i upravljanje informacijama. Socijalna i građanska kompetencija nužne su svakom pojedincu da kvalitetno sudjeluje u društvenom životu te one podrazumijevaju empatiju, spremnost prevladavanja stereotipa i predrasuda, poticanje pozitivnih promjena i drugo. Kompetencije poduzetništva pedagozima omogućava uvođenje promjena i inovacija te prilagođavanje na nove okolnosti. U svom radu važno je da pedagozi budu otvoreni različitosti te da su upoznati s drugim kulturama, zbog čega je važna kompetencija kulturne svijesti i izražavanja (Fajdetić i Šnidarić, 2014).

Fajdetić i Šnidarić (2014) provele su istraživanjem u kojem su ispitivale mišljenje pedagoga zaposlenih u osnovnim i srednjim školama o kompetencijama koje oni smatraju najpotrebnijima i najvažnijima za odgojno-obrazovni rad sa svim subjektima koji utječu na njega. Prema rezultatima istraživanja, neke od kompetencija koje su procijenjene kao potrebne i važne za kvalitetno i uspješno provođenje odgojno-obrazovnih ishoda pedagoga su odgovornost, inicijativna, profesionalnost, prepoznavanje potreba subjekta s kojim se radi, informatička pismenost, poznavanje pedagoških načela rada sa svim subjektima (učenici, nastavnici, roditelji), primjena suvremenih oblika i metoda rada, komunikacijske vještine, empatija, tolerancija, preventivni i savjetodavni rad te samovrednovanje.

Redovne škole danas postaju inkluzivne škole te se postavlja pitanje jesu li pedagozi kompetentni za rad u takvom okruženju. Šimek, Ledić i Martinac Dorčić (2020) provele su istraživanje s ciljem samoprocjene kompetentnosti pedagoga za inkluzivnu praksu pri čemu je opća kompetentnost procijenjena relativno viskom, a procjena kompetentnosti povezana s konkretnim teškoćama je manja. Postavlja se pitanje je li samoprocjena kompetentnosti zasnovana na realnom stanju, odnosno posjeduju li pedagozi te kompetencije te na koji način su ih stekli.

4. Područja rada pedagoga

Područje rada pedagoga odnosi se na aktivnosti, odnosno poslove koje on ostvaruje u odgojno-obrazovnoj ustanovi s ciljem unaprjeđenja pedagoškog procesa i poboljšanja njegovih rezultata (Ledić, Staničić i Turk, 2013). Područja rada pedagoške djelatnosti određena su njenim ciljem, zadacima i funkcijom pri čemu su područja rada rasprostranjena u cjelokupnom odgojno-obrazovnom procesu (Jurić i sur., 2001). U literaturi se područja rada pedagoga u školama najčešće opisuju kao poslovi koji se odnose na neposredan rad sa subjektima ili se navode prema specifičnim područjima rad (Bizjak Igrec, Galić i Fajdetić, 2014). Prvi službeni dokument u kojem se nastojalo jasno definirati ulogu pedagoga koja određuje područje rada jest Orijentacioni program rada školskog pedagoga iz 1968. godine (Ledić, Staničić i Turk, 2013).

U literaturi se mogu pronaći različiti pristupi strukturiranja aktivnosti školskih pedagoga. Petrović (1976; prema Ledić, Staničić i Turk, 2013) poslove pedagoga razvrstava na operativne, instruktivne i studijsko analitičke. Jurman (1978) i Svetić (1979) (prema Ledić, Staničić i Turk, 2013) poslove grupiraju prema ostvarivanju suradnje s različitim subjektima (učenici, odgajatelji/učitelji/nastavnici, roditelji, stručna tijela i slično). Rozmarić (1979; prema Ledić, Staničić i Turk, 2013) ističe dominantna područja na kojima pedagog radi – savjetodavni rad, stručno usavršavanje nastavnika, planiranje i programiranje rada i slično. Milat, Sunko (1977), Prosvjetni savjet Hrvatske (198) i Jurić i sur, (2001) (prema Ledić, Staničić i Turk, 2013) nastoje sistematizirati područje rada po uzoru na faze radnog procesa – poslovni pripreme, rad na aktivnostima, vrednovanje rezultata, unapređivanje. Od samog nastanka profesije postoje različiti pristupi sistematiziranja područja rada pedagoga pri čemu svi autori imaju veoma slične ili istovjetne aktivnosti koje su razvrstane u različito imenovane skupine poslova. I danas postoje brojne sistematizacije zbog nemogućnosti postizanja potpune konzistentnosti u strukturiranju područja rada – važno je samo da svi poslovi koje pedagog obavlja budu obuhvaćeni (Ledić, Staničić i Turk, 2013).

Ledić, Staničić i Turk (2013) ističu probleme nepreciznosti i nedosljednosti u sistematiziranju područja rada pedagoga. Prvi problem su teškoće u shvaćanju uloge pedagoga zbog čega dolazi do osporavanja profesije pedagoga. Neupućeni ističu kako različite sistematizacije ukazuju na činjenicu da ni sami pedagozi nisu upoznati sa svojom profesijom. Drugi problem koji se javlja

jest poistovjećivanje područja rada s programom rada. Područje rada može i ne mora postati program. Program rada školskog pedagoga razvija se u skladu s potrebama škole u kojoj je pedagog zaposlen te on ne mora uključivati sva područja rada pedagoga.

U Konceptiji razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika (Jurić i sur., 2001) definirana su područja rada pedagoga u odgojno-obrazovnim ustanovama. Pri definiranju područja rada autori polaze od dva pristupa – procesno-dinamički i kompleksno integracijski. Prvi pristup naglašava subjekte i njihove potrebe, a drugi pristup naglasak stavlja na potrebe ustanove kao „organizacije koja uči”. Jurić i sur. (2001) u Konceptiji navode pet područja rada – (1) priprema za ostvarenje plana i programa odgojno obrazovne ustanove, (2) neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, (3) praćenje i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa, sudionika odgojno obrazovnog procesa i ostvarenih rezultata, (4) osposobljavanje i stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika te (5) informacijska i dokumentacijska djelatnost.

Prvo područje rada odnosi se na pripremu za ostvarivanje plana i programa odgojno obrazovne ustanove. „*Plan i program razvoja odgojno-obrazovne ustanove je konkretizirana, objektivirana i dokumentirana hipoteza o ostvarivanju postavljene vizije razvoja, nastala socijalnim pregovaranjem svih subjekata odgojno-obrazovnih procesa i usvojena konsenzusom koji obvezuje*“ (Jurić i sur., 2001, str. 33). Plan i program ustanovu vodi prema ostvarivanju zadanih ciljeva i zadaća te je on polazna osnova pedagoške djelatnosti. Plan i program uključuje - opće planiranje i organiziranje rada (analiza prethodnih planova, izrada godišnjeg plana, izrada tjednog rasporeda, organizacija prakse učenika i dr.), izvedbeno planiranje i programiranje (izvedbeno planiranje i programiranje nastave, planiranje unapređivanja odgojnog rada, uvođenje inovacija, ekološko djelovanje i dr.) te ostvarivanje uvjeta za realizaciju planiranih i organiziranih aktivnosti (pedagogizacija prostora za nastavu, praćenje inovacija u tehnologiji i tehnici odgojnog i obrazovnog rada, izrada projekcije zapošljavanja novih djelatnika, izrada didaktičkih sredstava i pomagala i dr.) (Jurić i sur., 2001).

Drugo područje rada odnosi se na neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu. Autori unutar ovog područja navode sedam područja rada – (1) upis djece u vrtić i formiranje odgojnih skupina, odnosno upis učenika u školu i formiranje razrednih odjela pri čemu se utvrđuje stanje pri upisu, upoznaje se učenike s izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, identificira

se djecu/učenike kojima je potreban dodatni ili dopunski rad i dr., (2) uvođenje novih programa i inovacija je područje koje podrazumijeva upoznavanje odgojitelja, učitelja i/ili nastavnika s novim planovima i programima, analizu planova i programa, supervizijsko praćenje inovacija koje u svoj rad uvode učitelji/nastavnici/odgojitelji i dr., (3) praćenje i izvođenje odgojno obrazovnog rada odnosi se na praćenje ostvarivanja planova i programa, praćenje kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, praćenje napredovanja učenika, analiza pedagoške situacije u razrednim odjelima ili odgojnim skupinama, osposobljavanje učenika za samostalan rad i dr., (4) rad s učenicima posebnih potreba uključuje identifikaciju učenika s posebnim potrebama, rad s učenicima s posebnim potrebama, rad s darovitim učenicima, rad s odgojno zapuštenom djecom i dr., (5) savjetodavni rad uključuje individualni i grupni rad s djecom/učenicima, nastavnicima/odgojiteljima, roditeljima i svim drugim subjektima koji sudjeluju u radu odgojno-obrazovne ustanove; (6) profesionalna orijentacija učenika podrazumijeva upoznavanje individualnih karakteristika učenika, održavanje predavanja za roditelje, učenike i nastavnike, predstavljanje zanimanja, savjetodavni rad s učenicima, upoznavanje učenika i roditelja s ustanovama za nastavak obrazovanja i dr., (7) zdravstvena i socijalna zaštita učenika odnosi se na organizaciju zdravstvenog praćenja učenika, brigu za socijalne odnose u razredima i odgojnim skupinama, praćenje socijalnih prilika učenika i dr. (Jurić i sur., 2001).

Treće područje rada odnosi se na praćenje i vrednovanje cjelokupnog rada odgojno-obrazovne ustanove – proces, sudionici i rezultati. Kako bi se unaprijedio rad ustanove potrebne su permanentne analize i istraživanja te trajno vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa i njegovih rezultata. Evaluacija se provodi na dvije razine – unutarnja ili pedagoška te vanjska ili institucionalna razina. Kod pedagoške evaluacije pedagozi prate odgojno-obrazovni proces, analiziraju učeničku, razrednu i školsku zbilju te na temelju toga što su pratili i analizirali razvijaju kriterije i mjerila evaluacije. Ovakav pristup potiče i osposobljava subjekte koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu da samoregulativno vode odgojno-obrazovne procese, da ih kontinuirano prate, da provode autoevaluacije te na temelju toga mijenjaju proces učenja i poučavanja. Institucionalna evaluacija omogućava identifikaciju položaja i statusa ustanove u užem i širem institucionalnom kontekstu te podudaranje postavljenih ciljeva ustanove s ciljevima školskog sustava. Sve analize i evaluacije koje se provode su u funkciji osmišljavanja mjera za unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog procesa i rada ustanove (Jurić i sur., 2001),

Stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika četvrto je područje rada koje je nužno za ostvarivanje odgojno-obrazovnog procesa u skladu sa suvremenim znanstvenim spoznajama. Pedagozi prvo trebaju raditi na vlastitom stručnom usavršavanju pri čemu se trebaju voditi svojim obrazovnim potrebama te potrebama ustanove u kojoj ostvaruju svoju djelatnost. Kako bi radili na svom stručnom usavršavanju trebaju izraditi plan stručnog usavršavanja (godišnji i višegodišnji), trebaju pratiti stručnu literaturu i periodiku, sudjelovati u organiziranim oblicima stručnog usavršavanja te uspostaviti suradnju s drugim institucijama i pojedincima koji će im omogućiti stjecanje novih znanja i iskustava. Osim vlastitog stručnog usavršavanja, pedagozi su uključeni i u stručno usavršavanje nastavnika/odgajatelja pri čemu im pomažu u izradi plana, prate njihov rad i napredak, pružaju im pomoć, organiziraju predavanja, prezentiraju nove oblike i metode rada i dr. (Jurić i sur., 2001).

Posljednje područje rada koje se navodi u Konceptiji razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika (Jurić i sur., 2001) odnosi se na informacijsku, bibliotečnu i dokumentacijsku djelatnost. Danas je važno poznavanje informatičke tehnologije te razvojna pedagoška služba ima zadatak praćenja razvoja edukacijskog softvera te osposobljavanja nastavnika i odgojitelja za njegovu primjenu. Također, pedagoška služba treba prikupljati informacije i dokumente putem Interneta te uspostavljati trajne izvore znanja koji će biti dostupni svima koji su uključeni u odgojno-obrazovni proces. Bibliotečna djelatnost odnosi se na prikupljanje stručne literature, i periodike, pribavljanje multimedijских izvora znanja, poticanje učenika/djece i nastavnika na korištenje stručne literature i dr. Dokumentacijska djelatnost odnosi se na vođenje dokumentacije o odgojnom radu/nastavi i o razvoju ustanove, na brigu o nastavničkoj dokumentaciji i dokumentaciji ustanove, na izradu i čuvanje dokumentacije o istraživanjima i dr. (Jurić i sur., 2001).

5. Pedagog u sustavu odgoja i obrazovanja

Sustav odgoja i obrazovanja obuhvaća sve ustanove u kojima se ostvaruju odgojno-obrazovni programi te u kojima se postižu odgojno-obrazovne zadaće i svrhe odgoja. Odgojno-obrazovni sustav obuhvaća škole, fakultete, predškolske ustanove, učeničke, studentske i dječje domove, odgojne i odgojno-popravne domove, domove i zavode za specijalni odgoj, ustanove za obrazovanje odraslih te kulturne ustanove, udruge mladeži i druge udruge koje potpomažu odgajanje te kulturna i strukovna društva (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44734>, pristupljeno 8. ožujka 2024.). Odgojno-obrazovni sustav obuhvaća formalno i neformalno obrazovanje na svim razinama te se odvija u brojnim različitim ustanovama čija primarna djelatnost ne mora nužno biti odgoj i obrazovanje. Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (<https://mzo.gov.hr/istaknute teme/odgoj-i-obrazovanje/109>, pristupljeno 8. ožujka 2024.) sustav odgoja i obrazovanja dijeli na (1) rani i predškolski odgoj i obrazovanje, (2) osnovno obrazovanje, (3) srednje obrazovanje i (4) visoko obrazovanje. Uz navedeno, navode se i obrazovanje odraslih te umjetničko obrazovanje. U Nacionalnom planu razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine (<https://mzo.gov.hr/vijesti/5090>, pristupljeno 8. ožujka 2024.) navode se temeljne zadaće sustava odgoja i obrazovanja djece i mladih – pružanje sustavnog odgoja i obrazovanja te poučavanje, obrazovanje i odgoj djece i mladih. Potrebno je uspostaviti uvjete koji omogućavaju cjelovit razvoj djece i mladih u skladu s njihovom dobi i interesima te osigurati i osposobljavanje za cjeloživotno učenje kako bi se djeca i mladi mogli lakše prilagođavati brojnim promjenama koje se odvijaju u suvremenom svijetu. Sustav koji je usklađen i učinkovit omogućava roditeljima veću uključenost u obrazovanje djece i život odgojno-obrazovne ustanove, a odgojno-obrazovnim djelatnicima omogućava veću autonomiju, kreativniji rad te jačanje profesionalnosti i osnaživanje njihove uloge. U ovom će se poglavlju predstaviti uloga pedagoga u različitim područjima sustava odgoja i obrazovanja - predškolske ustanove, škole, učenički domovi, ustanove za obrazovanje odraslih te u jedinicama lokalne i regionalne samouprave.

5.1. Uloga pedagoga u predškolskoj ustanovi

Pedagog je jedan od stručnih suradnika u dječjem vrtiću uz psihologa i stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila. Prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) pedagog u predškolskoj ustanovi obavlja mnoštvo poslova pri čemu

ostvaruje suradnju sa svim subjektima uključenima u rad ustanove. Pedagog prati realizaciju odgojno-obrazovnog rada, radi na unaprjeđenju odgojno-obrazovnog procesa pri čemu predlaže inovacije i nove oblike i metode rada, sudjeluje u stručnom usavršavanju i cjeloživotnom obrazovanju odgojitelja, surađuje s roditeljima u odgoju djece, provodi pedagoško savjetovanje te javno predstavlja odgojno-obrazovni rad vrtića (Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, 2008). Pintur (2000) kao temelju zadaću pedagoga u predškolskoj ustanovi navodi unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog rada. Navedena zadaća je ono što ga razlikuje od drugih stručnih suradnika u ustanovi. Pedagog je prisutan u svim aspektima rada predškolske ustanove te on svojim kompletnim uvidom u rad ustanove povezuje rad svih stručnih suradnika (Pintur, 2000).

5.2. Uloga pedagoga u školi

Školski pedagog može se definirati kao najšire profilirani stručni suradnik u interdisciplinskom timu koji ostvaruje razvojnu pedagošku djelatnost u odgojno-obrazovnoj ustanovi pri čemu je uključen u sve faze odgojno-obrazovnog procesa. To je profesionalac sa specijalističkim znanjima i umijećima koje je stekao tijekom studija, a usavršio ih je tijekom svakodnevne pedagoške prakse (Ledić, Staničić i Turk, 2013). Školski pedagog definira se i kao osoba „*koja ima kompetenciju za profesionalni rad s mladima ili odraslim osobama na usvajanju novih znanja, gledišta, vrijednosnih orijentacija i sustavnom razvijanju njihovih raznovrsnih sposobnost*“ (Jurić, Mušanović, Staničić i Vrgoč, 2001; prema Miočić i Turk, 2017, str. 98). Pedagoga se smatra i stručnjakom za inovativne, administrativne i društvene poslove koji uvodi promjene u rad odgojno-obrazovne ustanove, usmjerava nastavnike u proaktivnom radu te djecu i mlade priprema za život u modernom društvu i potiče ih da budu aktivni članovi društvene zajednice (Jurić, Mušanović, Staničić i Vrgoč, 2001; prema Miočić i Turk, 2017). Jurić (2004) navodi da je pedagog odgojno-obrazovni profesionalac te da je njegovo područje rada široko. Maleš, Stričević i Ljubetić (2010) navode da pedagog mora biti upoznat s kontekstom i potrebama zajednice u kojoj djeluje te sa dionicima koji su uključeni u rad njegove ustanove. Pedagog mora imati razvijene komunikacijske kompetencije, sposobnost izgradnje partnerskih odnosa sa subjektima s kojima surađuje, kompetencije potrebne za intervencije i prevencije te za evaluaciju vlastitog rada i rada drugih uz neprestano usavršavanje. Postavlja se pitanje stječu li pedagozi tijekom studija pedagogije navedene kompetencije (Maleš, Stričević i Ljubetić, 2010).

Pedagog mora biti reflektivni praktičar kako bi uspješno ispunjavao svoju ulogu i zadaće u školi. Biti reflektivni praktičar znači biti aktivni pojedinac koji neprestano istražuje razne načine i mogućnosti djelovanja s ciljem odgovaranja na praktične probleme koji se svakodnevno javljaju u odgojno-obrazovnoj praksi te koje je potrebno odmah riješiti (Bizjak Igrec, Galić i Fajdetić, 2014). Pedagog kao reflektivni praktičar usmjeren je na subjekte s kojima svakodnevno surađuje – učenike, nastavnike, roditelje i druge uključene u proces odgoja i obrazovanja. Važno je da pedagog svakodnevno uči i radi na vlastitom usavršavanju pri čemu mora neprestano preispitivati svoje postupke i mijenjati vlastitu praksu s ciljem unaprjeđenja svoga rada i odgojno-obrazovnog procesa ustanove u kojoj djeluje (Bizjak Igrec, Galić i Fajdetić, 2014).

Pedagog je uključen u sve faze odgojno-obrazovne djelatnosti pri čemu ostvaruje suradnju sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa u školi. Težište njegova rada je na pedagoško-didaktičkom području školskog i nastavnog rada (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006). U područje rada pedagoga ulaze planiranje i programiranje rada, vrednovanje, pedagoška dokumentacija, odgojno djelovanje škole, informatizacija u školi, suradnja s roditeljima te poslovi savjetovanja i profesionalnog informiranja. Temelj svake aktivnosti pedagoga je odnos prema subjektima pri čemu se misli na njegovu povezanost s osobama koje neposredno utječu na okolinu učenika te na školski rad – roditelji, nastavnici, ravnatelj, liječnik i dr. Tijekom rada s navedenim subjektima, pedagog neprestano provodi analizu vlastitih i tuđih postupaka s ciljem usmjeravanja subjekata prema njihovom jedinstvenom cilju (Jurić, 2004). Pedagog kao jedan od ključnih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi može znatno utjecati na odluke djece i mladih o njihovoj budućnosti. Preporukama, savjetima i informacijama može djeci i mladima pomoći i usmjeriti ih pri izboru zanimanja ili daljnjeg obrazovanja. Veoma je važno da ima razvijene kompetencije koje će mu omogućiti da djecu i mlade navede na donošenje ispravnih odluka (Petani, Iveljić i Sikirić, 2020). Pedagog ima važnu ulogu i u procesu interkulturalnog odgoja i obrazovanja. On treba djelovati na način koji omogućava da se u praksi provode interkulturalna načela pri čemu treba osnaživati interkulturalni identitet. Važno je da pedagog različitost doživljava kao vrijednost te da promovira jednake obrazovne šanse za sve učenike (Bedeković, 2015).

5.3. Uloga pedagoga u učeničkom domu

Učenički dom je ustanova u kojoj učenici žive tijekom srednjoškolskog obrazovanja te je njena uloga zamjena roditeljskog doma učenicima koji se obrazuju izvan mjesta stanovanja (Kolesarić, 2019). Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2012) navodi da učenički dom učenicima organizira odgojno-obrazovni rad, prehranu, smještaj te kulturne i druge aktivnosti. Tri temeljne funkcije učeničkog doma su socijalna, psihološka i pedagoška funkcija. Socijalna funkcija određena je „*participacijom doma u sveobuhvatnom sustavu odgoja i obrazovanja*“ (Kolesarić, 2019, str.59). Važno je poznavanje socijalnog sastava učenika te stanja njihovih obitelji kako bi se pravilno postavile i vodile socijalne, pedagoške i psihološke funkcije rada odgajatelja i drugih suradnika u domu (Ćuk, 2012). Psihološka funkcija podrazumijeva pozitivno ozračje i povjerenje između učenika i odgajatelja (Kolesarić, 2019) pri čemu su učenici aktivni subjekti uključeni u odgojno-obrazovni proces te imaju mogućnost zadovoljenja vlastitih potreba i razvijanja osobnosti (Ćuk, 2012). Pedagoška funkcija temelji se na kvalitetnom odgoju učenika (Kolesarić, 2019), pri čemu se njome nastoje zadovoljiti razvojne potrebe učenika i stvoriti pozitivno ozračje, ostvariti suradnja, poštovanje i dvosmjerna komunikacija (Klapan, 1994; prema Ćuk, 2012). Povezivanjem navedenih funkcija ostvaruje se kvalitetan odgojno-obrazovni rad kojim se zadovoljavaju potrebe učenika unutar učeničkog doma (Kolesarić, 2019).

Učenički dom ima zadaću osiguravanja najpovoljnijih uvjeta za završavanje srednjoškolskog obrazovanja. Osim brige za školske obaveze, u domu se organiziraju brojne aktivnosti koje učenicima omogućavaju izražavanje kreativnosti te organizacijskih i drugih sposobnosti (Slana, 2007). Osnovna pedagoška jedinica unutar doma je odgojna grupa te se za svaku odgojnu grupu brine odgajatelj čiju funkciju često obavlja pedagog. Kako bi se realizirao odgojno-obrazovni proces, odgajatelj djeluje kao mentor, savjetodavatelj, koordinator te animator učenicima (Slana, 2007). Odgajatelj u učeničkom domu je stručna osoba, pedagoški djelatnik koji obavlja odgojno-obrazovni rad (Kolesarić, 2019). Rosić (2001; prema Kolesarić, 2019) navodi da je odgajatelj animator, komentator i terapeut.

5.4. Uloga pedagoga u ustanovama za obrazovanje odraslih

Cjeloživotno učenje je proces u kojem pojedinci stječu znanja i vještine te razvijaju stavove tijekom cijelog svog života s ciljem stručnog, osobnog ili društvenog napretka (Vekić, 2015).

Ministarstvo znanosti i obrazovanja navodi da je obrazovanje odraslih usmjereno na „*stjecanje i razvoj ključnih kompetencija u sklopu cjeloživotnog učenja te na usvajanje znanja i vještina potrebnih za stjecanje skupova ishoda učenja ili kvalifikacije*“ (<https://mzo.gov.hr/istaknute teme/odgoj-i-obrazovanje/obrazovanje-odraslih/131>, pristupljeno 10. ožujka 2024.). Ključnu ulogu u obrazovanju odraslih imaju andragoški djelatnici. Martinko (2010) navodi da andragoški djelatnici moraju poznavati teorijske osnove i koncepte obrazovanja odraslih uz primjenu odgovarajućih andragoških strategija i metoda te da uz to moraju imati i pedagoška znanja. Odrasle osobe znatno se razlikuju od mlade populacije kada se govori o obrazovanju. Pojedinci uključeni u obrazovanje odraslih sa sobom donose različita iskustva, vrijednosti, stavove, razmišljanja i drugo, a razlikuju se i prema prethodnom stupnju obrazovanja i socijalnom statusu – sve navedeno znatno utječe na proces obrazovanja odraslih i na andragoške djelatnike (Martinko, 2010). Pedagoške kompetencije koje andragozi trebaju posjedovati odnose se na profesionalno usavršavanje, planiranje i programiranje rada, poznavanje oblika rada, poznavanje nastavne tehnologije i brojna druga znanja i vještine koje se mogu primijeniti u obrazovanju odraslih. Pedagozi koji rade s odraslima, osim pedagoških kompetencija moraju razviti kompetencije koje su specifične za andragogiju, odnosno za obrazovanje odraslih (Kušić, Vrcelj i Zovko, 2016).

5.5. Uloga pedagoga u jedinicama lokalne i regionalne samouprave

Općine i gradovi jedinice su lokalne, a županije jedinice regionalne, odnosno područne samouprave. Prema članku 18. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, 144/20) jedinice lokalne i regionalne samouprave samostalno donose odluke o poslovima iz vlastitog samoupravnog djelokruga u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i ovim Zakonom. U članku 19. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, 144/20) navode se poslovi lokalnog značaja koje općine i gradovi obavljaju, a kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana. Poslovi u nadležnosti lokalne samouprave su, između ostalog, briga o djeci, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i šport, socijalna skrb te primarna zdravstvena zaštita. U članku 20. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, 144/20) navode se poslovi regionalnog značaja koje obavlja županija te se, između ostalog, navode obrazovanje i planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

U gradu Rijeci Upravni odjel za odgoj i obrazovanje, kulturu, sport i mlade obavlja poslove kojima se osiguravaju lokalne potrebe stanovnika u području brige o djeci kroz predškolski odgoj te odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi, području kulture, sporta i tehničke kulture (<https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/upravni-odjeli/upravni-odjel-za-odgoj-obrazovanje-kulturu-sport-mlade/>, pristupljeno 12. ožujka 2024.). Poslovi koje Odjel obavlja vezani su uz osiguravanje materijalnih i financijskih uvjeta za rad odgojno-obrazovnih ustanova čiji je osnivač grad Rijeka, priprema prijedloga utvrđivanja programa odgoja i obrazovanja koje Grad financira, sudjelovanje u koordinaciji aktivnosti vezanih uz mlade, stipendiranje srednjoškolaca i studenata, praćenje rada i poslovanja dječjih vrtića i škola te ustanova u kulturi i dr. (<https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/upravni-odjeli/upravni-odjel-za-odgoj-obrazovanje-kulturu-sport-mlade/djelokrug-rada-upravnog-odjela/>, pristupljeno 12. ožujka 2024.). Na razini Primorsko goranske županije Upravni odjel za odgoj i obrazovanje obavlja stručne i upravne poslove na području odgoja i obrazovanja te provjerene poslove državne uprave. Poslovi koje Upravni odjel za odgoj i obrazovanje obavlja odnose se na osiguravanje financijskih i materijalnih uvjeta za rad, praćenje rada odgojno-obrazovnih ustanova, suradnja sa subjektima odgoja, obrazovanja, visokog obrazovanja i znanosti u osmišljavanju, praćenju i provedbi programa, obavljanje stručnih, savjetodavnih i drugih poslova u njihovoj nadležnosti kao osnivača škola i drugo (<https://www.pgz.hr/ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-odgoj-i-obrazovanje/?page=1>, pristupljeno 12. ožujka 2024.).

5.6. Uloga pedagoga u organizacijama civilnog društva

Civilno društvo je društvo građana, odnosno njihovih organizacija, skupina i inicijativa koje imaju vlastiti ustroj i upravu te neprofitni status. U aktivnosti organizacija, skupina i inicijativa civilnog društva građani se uključuju dobrovoljno, a u provedbu aktivnosti uključeni su volonteri (Bežovan i Matančević, 2017). Civilno se društvo temelji na određenim vrijednostima i načelima poput dobrovoljnosti, filantropije, demokracije, tolerancije, poštivanja ljudskih prava, tolerancije i drugo. Najbrojniji oblik organizacija civilnog društva su udruge (<https://gradanskiodgoj.rijeka.hr/sto-treba-znati-o-zivotu-u-demokraciji/civilno-drustvo/sto-je-to-civilno-u-drustvu/>, pristupljeno 6. svibnja 2024.). Organizacije civilnog društva su „*tvornice socijalnog kapitala*“ (Putnam, 1993; prema Puđak, Bušljeta Tonković i Kovačić, 2022, str. 288) te imaju i važnu ulogu u usvajanju građanskih kompetencija i kreiranju javnih politika. Njihova se

uloga može podijeliti na dvije kategorije – pružanje usluga i zagovaranje. Da bi se zadovoljila uloga pružanja usluga, organizacije moraju biti utemeljene na potrebama društva, a uloga zagovaranja ispunjava se sudjelovanjem u kreiranju javnih politika, kritikom javnih politika te isticanjem važnosti pravednosti, transparentnosti, participacije, efektivnosti, responzivnosti i efikasnosti kao kriterija evaluacije javnih politika (Puđak, Bušljeta Tonković i Kovačić, 2022).

Organizacije civilnog društva provode razne seminare, tečajeve, treninge, radionice i druge aktivnosti koje pripadaju domeni neformalnog obrazovanja. Neformalno obrazovanje je oblik organiziranog obrazovanja koje se odvija izvan formalnog sustava obrazovanja te koje je najčešće kratkoročno i dobrovoljno (Spetič, 2016). Karakteristike neformalnog obrazovanja koje ga čine specifičnim su dobrovoljnost sudjelovanja, osobni i profesionalni razvoj, učenje u grupi, s grupom i od grupe, utemeljenost programa na potrebama društva i korisnika, važnost procesa učenja, kompetentni edukatori, fleksibilnost plana i programa, utemeljenost na demokratskim vrijednostima, odgovornost za rezultate podijeljena je između edukatora i korisnika te osnaživanje sudionika (Marković, 2005; prema Kuka, 2012). Neformalno obrazovanje namijenjeno je svim skupinama stanovništva – od djece i mladih do osoba treće životne dobi. (Kuka, 2012). U domeni civilnog društva djeluju i organizacije mladih i za mlade. Korisnici udruga se putem raznih projekata i inicijativa mogu uključivati u razne aktivnosti putem kojih stječu nove i unaprjeđuju postojeće kompetencije. Organizacije mladih i za mlade važan su akter sukreiranja politika za mlade (Puđak, Bušljeta Tonković i Kovačić, 2022).

6. Mladi

Doba mladosti je „*tranzicijsko razdoblje između djetinjstva i odrasle dobi*“ (Ilišin, Bouillet, Gvozdanović i Potočnik, 2013, str. 10). Univerzalno obilježje skupine mladih je niska životna dob. Kao donja granica mladosti određena je petnaesta godina života, no pojedini autori razmatraju pomicanje donje granice mladosti prema nižoj životnoj dobi zbog sve ranijeg ulaska djece u pubertet. Gornja granica razdoblja mladosti sve se češće pomiče s dvadeset i pete godine života na tridesetu ili ponekad i na trideset i petu godinu života. Pomicanje gornje granice mladosti prema zrelijoj dobi uvjetovano je produženjem prosječnog životnog vijeka u suvremenim dijelovima svijeta te produžavanjem obrazovanja mladih što utječe na kasniji ulazak mladih u svijet rada (Ilišin i sur., 2013; <https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5987/5987>, pristupljeno 13. srpnja 2024.).

Mladi su društvena skupina „*koja je unutar sebe raslojena sukladno diferenciranosti društva*“ (Štefančić, 2010, str. 11). Mladi su heterogena skupina koja se unutar sebe razlikuje prema socijalnom statusu, obrazovnim postignućima, tipovima socijalizacije te dobi (Štefančić, 2010). Osim brojnih različitosti, mladi kao skupina imaju i zajedničke karakteristike prema kojima se izdvajaju kao prepoznatljiva društvena skupina. Uz određene generacijske specifičnosti prema kojima se izdvajaju od drugih, skupinu mladih u cjelini obilježavaju unutargeneracijske razlike povezane s različitim stupnjevima zrelosti, socijalnim statusom, subkulturnim obilježjima, tipovima socijalizacije i drugo (<https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5987/5987>, pristupljeno 13. srpnja 2024.). Ilišin i sur. (2013) navode da su mladi zasebna skupina koja je dobno određena te koja ima određene zajedničke socijalne karakteristike – nepovoljniji društveni status naspram starijih što doprinosi slabijoj integraciji mladih u društveni život zajednice, intrageneracijsko diferenciranje koje je posljedica okolnosti u kojima se socijaliziraju i usvajaju društvene uloge. Dob je privremeno obilježje koje pojedincima postaje izvor osobnog identiteta. Upravo ta svijest o privremenosti, odnosno svijest o činjenici da se određenoj dobnoj skupini pripada samo određeno vrijeme tijekom života, otežava stvaranje kolektivnog, odnosno grupnog identiteta (Bradley, 1997; prema Ilišin i Radin, 2007). Dob je „*zanemarena dimenzija nejednakosti*“ (Bradley, 1997, str. 48; prema Ilišin i Radin, 2007). Pripadnost određenoj dobnoj skupini utječe na položaj osobe u društvenoj zajednici. Mladi i stari su u odnosu na osobe srednje životne dobi u znatno lošijem položaju (Bradley, 1997; prema Ilišin i Radin, 2007). Položaj mladih u Hrvatskoj i u ostatku

Europe relativno je nepovoljan. Upravo je marginalan položaj mladih u društvu najčešće polazište gotovo svih istraživanja mladih. Istraživači na mlade gledaju kao na indikator stanja društva te zbog toga istražuju njihove vrijednosti, ponašanja, stavove i kompetencije na temelju kojih potom mogu donijeti zaključke o društvenim tendencijama određenog društva (Kovačić i Čulum, 2015).

Mladi u suvremenom svijetu usporeno preuzimaju trajne društvene uloge čime se produžuje razdoblje mladosti. Produžena mladost obilježena je duljim trajanjem formalnog obrazovanja, većom i snažnijom ovisnosti mladih o obiteljima, odgađanjem osnivanja vlastite obitelji zbog lošijeg ekonomskog statusa te društvenom klimom koja ne potiče aktivno uključivanje mladih u donošenje društvenih odluka. Produljenje razdoblja mladosti (prisilno ili svojevoljno) za posljedicu ima ograničavanje mogućnosti za inovativne i kreativne potencijale mladih te nemogućnost rješavanja problema s kojima se mladi susreću. (Ilišin i Radin, 2007; Ilišin i sur., 2013; Kovačić i Čulum, 2015). 2013. godine provedeno je istraživanje na području Republike Hrvatske na uzorku od dvije tisuće mladih u dobi od petnaest do dvadeset i devet godina. Cilj istraživanja bio je ustanoviti i analizirati društveni položaj, potrebe, probleme i potencijale mladih u Hrvatskoj s naglaskom na područjima istaknutim u europskim smjernicama i domaćim dokumentima u kojima se definira javna politika za mlade. Rezultati ukazuju da je velik broj mladih ovisan o roditeljima te da je socijalni i društveni status mladih uvelike povezan sa socijalnim i društvenim statusom obitelji (Ilišin i Spajić Vrkaš, 2015). U prilog trenda produljenja mladosti ide i istraživanje provedeno 2018. godine na području Jugoistočne Europe. U istraživanju je sudjelovalo više od deset tisuća mladih u dobi od četrnaest do dvadeset i devet godina iz deset zemalja (Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Srbija i Slovenija). Cilj istraživanja bio je identificirati, opisati i analizirati stavove mladih i obrasce ponašanja u suvremenom društvu. Rezultati istraživanja na regionalnoj razini pokazuju da velik broj mladih ovisi o roditeljskoj potpori što im onemogućava prijelaz u sljedeću etapu života čime prisilno dolazi do produljenja razdoblja mladosti (Jusić, Lavrić i Tomanović, 2019). Rezultati istraživanja na razini Republike Hrvatske također ukazuju na trend produljene mladosti ponajviše zbog nepovoljnih financijskih uvjeta, odnosno velike ovisnosti o roditeljima (Gvozdanović, Ilišin, Adamović, Potočnik, Baketa i Kovačić, 2019).

Rasprave o mladima često se bave pitanjem jesu li mladi društveni resurs ili društveni problem, odnosno jesu li mladi društvena skupina koja ima problema ili su oni izvor postojećih problema

društva (Ilišin i Radin, 2007; Ilišin i sur., 2013). Kada se na skupinu mladih gleda kao na društveni resurs onda ih se promatra kao „predstavnik poželjne budućnosti, nositelje dominantnih društvenih vrijednosti koje se prenose s generacije na generaciju, ali i potencijalni izvor inovacija“ (Ilišin i Radin, 2007, str. 16). Trend starenja stanovništva u razvijenim državama utjecao je na promoviranje mladih kao sve važniji državni resurs. Sve se više potiču društvene znanosti da izučavaju procese i fenomene povezane s mladima kako bi se osigurao društveni razvoj (Ilišin i sur., 2013). Trend starenja stanovništva pridonio je promaknuću mladih u važne društvene aktere. Mladi su najvitalniji dio društvenog sustava te su oni sposobni za uvođenje inovacija koje su nam nužne za razvoj društva. Mladi posjeduju brojne potencijalne koje moraju aktivirati u sadašnjosti kako bi mogli postati vodeća društvena snaga u razdoblju zrelosti. Veoma je važno poticanje kreativnosti i integracije mladih u društvo te uključivanje mladih u donošenje političkih i društvenih odluka (Kovačić i Čulum, 2015).

Nasuprot pogledu na mlade kao društveni resurs je pogled na mlade kao izvor postojećih problema društva – mladi su problem. Mladi se smatraju marginaliziranom skupinom zbog svog nepovoljnog položaja. Zbog njihovog nepovoljnog položaja potrebna im je posebna pomoć i pažnja kako ne bi razvili devijantne oblike ponašanja. Njihova ranjivost i sklonost devijantnim oblicima ponašanja uzrokovana je dobi te je važno da im se pruži briga i pomogne kako bi se uspješno prilagodili i integrirali u društvo (Ilišin i Radin, 2007; Kovačić i Čulum, 2015). Brojni mladi nalaze se u riziku od isključenosti i siromaštva što povećava rizik stvaranja još većih razlika među samom skupinom. U Hrvatskoj je 29,2 posto mladih u riziku od socijalne isključenosti i siromaštva, a statistika pokazuje da je slična situacija i u drugim državama Europske unije. Navedeni problem nije vezan isključivo za područje Hrvatske te je nužno provoditi politike na razini Europske unije kako bi se problem rizika od socijalne isključenosti i siromaštva riješio. Podaci o nezaposlenosti pokazuju da Hrvatska uz Španjolsku i Grčku ima najveći postotak mladih koji su nezaposleni pri čemu se vidi pad nezaposlenosti od 2013. do 2015. godine (Kovačić i Čulum, 2015). Istraživanje mladih iz 2018. godine ukazuje na porast stope zaposlenosti mladih pri čemu ih je samo 36 posto zaposleno u profesiji za koju su se obrazovali. Velik broj mladih navodi da je za uspješno zapošljavanje potrebno poznavati osobe na vodećim pozicijama, imati završen potreban stupanj obrazovanja te kao posljednje navode sreću (Gvozdanović i sur., 2019). Republika Hrvatska uključila se u program Europske unije pod nazivom Garancija za mlade. U

fokusu provedbe programa su NEET osobe (*Not in Employment, Education or Training*) – mlade osobe u dobi do dvadeset i pet (u Hrvatskoj do trideset) godina koje se ne obrazuju i nisu zaposlene te koje mogu biti i ekonomski neaktivne. Cilj programa je smanjenje stope mladih osoba u NEET statusu (Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, 2022). Hrvatska je donijela mjeru stručnog osposobljavanja na radnom mjestu bez zasnivanja radnog odnosa (SOR) koja se provodila od 2016. do 2019. godine. Mjera je omogućavala poslodavcima besplatnu radnu snagu (bez prava na godišnji odmor i često bez prava na plaćeno bolovanje) prema kojoj nema gotovo nikakvu obavezu. Mladi su vrlo često nakon godinu dana ostajali bez posla, a na njihovo mjesto su dolazili drugi koje je čekala ista sudbina. Nakon pritiska sindikata i organizacija civilnog društva SOR se ukida. 2020. godine predstavlja se Pojačana garancija za mlade kojom se nastoje riješiti navedeni problemi (Miličević i Rozman Papak, 2021).

7. Rad s mladima

Pojam „rad s mladima“ prijevod je sintagme iz engleskog jezika „*youth work*“. U hrvatskom se prijevodu ne razaznaje razlika između prijevoda pojmova „*youth work*“ i „*working with youth*“, stoga se pojam „*youth work*“ prevodi kao rad s mladima u užem smislu, a pojam „*working with youth*“ kao rad s mladima u širem smislu (Kovačić i Ćulum, 2015). Rad s mladima u širem smislu (*working with youth*) nadređeni je pojam radu s mladima u užem smislu te on obuhvaća rad s mladima u užem smislu, policiju (odjel za maloljetnu delikvenciju), vojsku, školstvo, centre za socijalnu skrb, domove za nezbrinutu djecu i drugo. Rad s mladima u širem smislu može biti svaka interakcija koja se odvija između osobe koja radi s mladima i mlade osobe (Kovačić i Ćulum, 2015).

Rad s mladima u užem smislu (dalje samo rad s mladima) je organizirani proces individualnog i društvenog razvoja mladih koji se događa u suradnji s mladima (Kovačić i Ćulum, 2015). Rad s mladima u užem smislu definira se i kao „*praksa potpore zajednici koja obuhvaća širok raspon aktivnosti društvene, kulturalne, obrazovne i političke prirode od strane mladih, za mlade i s mladima*“ (Kovačić, 2017, str. 241). Sočo rad s mladima u užem smislu definira kao „*aktivnosti u kojima se osnažuju mladi u društvenom smislu te im pomažu da postanu aktivni članovi svojih zajednica*“. EU strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje 2010.-2018. (2010) definira rad s mladima kao neformalno obrazovanje koje vode profesionalci koji rade s mladima u organizacijama koje rade s mladima, centrima za mlade, vijećnicama, crkvama i drugim ustanovama koje rade na razvoju mladih. Rad s mladima pomaže u organizaciji slobodnog vremena, u suočavanju s neuspjehom u školi i društvenim isključivanjem te sa suočavanjem s nezaposlenosti. Strategija navodi da rad s mladima ima društveni i gospodarski doprinos te da ga je potrebno profesionalizirati. Europska strategija za mlade za razdoblje 2019.-2027. (2018) navodi da je za rad s mladima tipično da mladi stječu profesionalne, poduzetničke i osobne kompetencije i vještine kao što su timski rad, interkulturalne kompetencije, upravljanje projektima, vođenje, kritičko razmišljanje i rješavanje problema. U Završnoj deklaraciji 3. Europske konvencije o radu s mladima (2020) rad s mladima spominje se kao aspekt građanskog obrazovanja koji se treba usredotočiti na društvenu pravdu, emancipaciju, sudjelovanje mladih, odnose moći i međusektorske aspekte. Rad s mladima treba biti vodič kojim se rješavaju problemi nejednakosti. Rad s mladima u užem smislu, prema Završnoj deklaraciji (2020, str. 3) „*pomaže u*

stvaranju kritičkog građanstva mladih koje može odgovoriti na suvremene izazove s kojima se Europa suočava kao demokratski projekt“.

7.1. Načela i oblici rada s mladima

Rad s mladima potiče autonomiju, odgovornost i slobodu mladih. Mladi su aktivni subjekti rada s mladima, oni sudjeluju u njegovu stvaranju i provođenju zajedno s osobama koje rade s mladima. Naglasak rada s mladima je na procesu, a ne na ishodu što omogućava veću fleksibilnost u radu i veću mogućnost uvođenja inovacija u radu. Rad s mladima nije ograničen na unaprijed postavljene ishode učenja. Ishodi učenja postoje, no oni su uvijek podložni promjenama ovisno o tome kako se proces učenja odvija. Rad s mladima odvija se na temelju potreba mladih i zajednice. Zadaća rada s mladima je da stvori okruženje u kojem će se pristupiti rješavanju identificiranog problema ili potrebe. Osobe koje rade s mladima moraju biti upoznati s potrebama mladih i zajednice te se neprestano moraju usavršavati kako bi uspješno odrađivali svoje zadatke. Osobe koje rade s mladima moraju mlade poticati da budu aktivni sudionici koji će prepoznati potrebe zajednice te zajedno s njima osmisliti pristup problemu (Kovačić i Čulum, 2015). Kovačić i Čulum (2015) navode deset načela rada s mladima:

1. promocija autonomije, slobode i odgovornosti mlade osobe
2. partnerski odnos između mladih i radnika s mladima
3. usmjerenost na proces i otvorenost za nova učenja
4. upotreba neformalnih metoda učenja i stvaranje uvjeta za informalno učenje
5. fleksibilnost i inovativnost
6. utemeljenost na potrebama
7. interdisciplinarnost i krossektoralnost
8. fokus na humanističkim vrijednostima ravnopravnosti, interkulturalnosti, ljudskih prava, poticanja nenasilja i izgradnje mira
9. zabavnost sadržaja
10. kompetentnost i profesionalnost radnika s mladima.

Rad s mladima kao apsolutni prioritet svoga postojanja postavlja „*pozitivan razvoj mladih u aktivne i misleće članove društva*“ (Kovačić i Čulum, 2015, str. 40). McKay, Sanders i Wroblewski (2011; prema Kovačić i Čulum, 2015) operacionaliziraju pozitivan razvoj mladih kroz

takozvani model 5C – *competence* (kompetentnost), *character* (karakter), *confidence* (povjerenje), *connection* (povezanost) i *caring* (briga). Prema modelu 5C kombinacijom razvoja kompetencija mladih i brigom za potrebe mladih, pri čemu se stvaraju veze i povjerenje, mladi grade karakter koji će im omogućiti nošenje s izazovima suvremenog društva. Navedeni model često se koristi kao polazište za planiranje ishoda procesa jer pruža adekvatno teorijsko utemeljenje za brojne aktivnosti (Kovačić i Ćulum, 2015). Rad s mladima može imati tri pojavna oblika s obzirom na metodu koja se koristi – (1) individualni rad s mladima s ciljem postizanja njihova osobnog razvoja, (2) grupni rad s ciljem učenja te (3) metoda razvoja zajednice kojom se unutar zajednice povezuju, osnažuju i obrazuju pojedinci, grupe i institucije da zajedno djeluju s ciljem postizanja boljih rezultata i veće efektivnosti (Kalaba, 2008; prema Kovačić i Ćulum, 2015).

7.2. Rad s mladima na europskoj razini

Prva strategija za mlade na europskoj razini pod nazivom Bijela knjiga o mladima donesena je 2001. godine. Rad s mladima se u Bijeloj knjizi spominje u manjim dijelovima te je strategija usmjerena na mlade općenito te na politike za mlade. U strategiji se navodi da rad s mladima može mladima pomoći pri stjecanju socijalnih, političkih i kulturalnih kompetencija te da treba što veći broj mladih uključiti u neformalne oblike učenja, odnosno u rad s mladima. Rad s mladima, prema strategiji, ima ključnu ulogu u pružanju podrške u osobnom razvoju mladih osoba (EU, 2001). U Bijeloj knjizi prvi puta je predložen dvostruki pristup za rad s mladima u širem smislu. Dvostruki pristup identificira ključna područja u kojima politike za mlade imaju značajnu ulogu, primjerice volontiranje, participacija, informiranje, te druga područja u kojima bi problemi mladih trebali biti bolje prepoznati i uzeti u obzir kao što su promoviranje socijalne inkluzije, ravnopravnost spolova, zapošljavanje, obrazovanje, suzbijanje ksenofobije i rasizma i drugi izazovi i problemi s kojima se mladi susreću (Schild i Williamson, 2017). Bijela knjiga u europsku politiku za mlade uvodi važan mehanizam – Otvorenu metodu koordinacije (eng. *Open Method of Coordination*). Otvorena metoda koordinacije je „*decentralizirani način upravljanja određenom politikom kojim Vijeće ministara, uz preporuke Europske komisije, donosi ciljeve i prioritete u određenom polju i daje smjernice o načinima na koje bi zemlje članice trebale te ciljeve i prioritete provesti i podržati*“ (<http://arhiva.mobilnost.hr/index.php?id=340>, pristupljeno 7. srpnja 2024.). Putem Otvorene metode koordinacije osmišljena je s ciljem pomaganja članicama EU-a da ostvare zajednički napredak u reformama koje su nužne za ostvarivanje lisabonskih

ciljeva. Metoda postavlja smjernice o rokovima za postizanje ciljeva, daje primjere dobre prakse, europske smjernice preoblikuje prema nacionalnom i regionalnom kontekstu država članica te prati napredak i potiče uzajamno učenje između članica (Bužinkić, Čulum, Horvat i Kovačić, 2015).

Odluka Vijeća ministara mladih 2005. godine poziva sve države članice Europske unije i Europsku komisiju da razviju strukturirani dijalog s mladima (danas Dijalog EU-a s mladima) i organizacijama mladih i za mlade te drugima uključenima u područje politika za mlade. Strukturirani dijalog s mladima ističe važnost konzultacija u suradnji s mladima pri čemu je za provedbu dijaloga ključno obostrano učenje, izvještavanje o napretku, diseminacija rezultata te mobilizacija europskih programa i fondova (Potočnik, 2011). 2008. godine Vijeće Europe donosi Rezoluciju o budućnosti politika za mlade. U dokumentu se predlažu prioritete djelovanja Vijeća Europe u području politika za mlade. Prioriteti koji se navode su: (1) ljudska prava i demokracija uključujući edukaciju mladih o okolišu i održivom razvoju, (2) suživot u raznolikoj društvenoj zajednici s prevencijom i suzbijanjem svih oblika diskriminacije i rasizma te (3) socijalna inkluzija mladih koja podrazumijeva osiguravanje prava na obrazovanje, osposobljavanje i rad te podršku pri prijelazu iz sustava obrazovanja na tržište rada (Vijeće Europe, 2008). 2010. godine donesena je Europska strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje 2010.-2018. kao nastavak Bijele knjige. U navedenoj strategiji prvi puta se ističe rad s mladima kao profesija. EU strategija za mlade definira važna područja na kojima države članice moraju raditi u skladu sa svojim nadležnostima i mogućnostima. Područja koja su istaknuta su: (1) profesionalno osposobljavanje i usavršavanje osoba koje rade s mladima, (2) prepoznavanje vještina osoba koje rade s mladima kroz nadležne europske instrumente, (3) promicanje rada s mladima kroz strukturalne fondove, (4) poticanje i razvijanje mobilnosti osoba koje rade s mladima, (5) razvijanje i uvođenje inovacija u praksu rada s mladima te (6) analiza gospodarskog i društvenog utjecaja rada s mladima (Europska unija, 2010).

Europska strategija za mlade za razdoblje 2019.-2027. donesena 2018. godine donesena je s ciljem rješavanja izazova s kojima se mladi u Europi susreću. Ciljevi strategije su: (1) omogućiti mladima da samostalno donose odluke o vlastitom životu te da stječu životne vještine u skladu sa svijetom koji se neprestano mijenja, (2) poticati mlade i pružiti im resurse potrebne da postanu aktivni građani i nositelji pozitivnih promjena u skladu s vrijednostima Europske unije, (3)

poboljšati politike koje imaju utjecaja na mlade te (4) pridonijeti iskorjenjivanju siromaštva i svih oblika diskriminacije mladih i promicanje socijalne uključenosti mladih. U svim politikama i odlukama koje se odnose na mlade trebaju se primjenjivati sljedeća načela: (1) ravnopravnost i nediskriminacija, (2) uključenost, (3) sudjelovanje, (4) globalna, europska, nacionalna, regionalna i lokalna dimenzija te (5) dvojak pristup. Tri ključne teme strategije su uključivanje, povezivanje i osnaživanje. Uključivanje se odnosi na kulturno, društveno, gospodarsko, građansko i političko sudjelovanje mladih. Povezivanje podrazumijeva povezivanje mladih s drugim mladima u Europi raznim oblicima mobilnosti, a osnaživanje podrazumijeva razvoj osobnih i profesionalnih vještina putem rada s mladima. Strategija uspostavlja novi dijalog EU-a o mladima na temelju postignuća strukturiranog dijaloga s ciljem uključivanja više mladih i donositelja odluka u postupke donošenja odluka i provedbu strategije. Ističe se sudjelovanja mladih u demokratskom životu Europe, promicanje ravnopravnosti sudjelovanja mladih žena i muškaraca, uključivanje različitih stajališta, osiguravanje otvorenosti prema svim mladim osobama, jačanje građanskih kompetencija mladih, jačanje pripadnosti društvu i Europskoj uniji te dolazak do pozitivnih promjena u politikama za mlade na svim razinama (europska, nacionalna, regionalna i lokalna) (Europska unija, 2018).

U Završnoj deklaraciji 3. Europske konvencije o radu s mladima (2020) navode se ključni elementi rada s mladima. U radu s mladima mora postojati okvir na temelju kojeg se određuju standardi pri čemu se u obzir mora uzeti i kontekst u kojem se rad s mladima odvija. Važno je da radom s mladim zajedno upravljaju relevantna tijela, organizacije za mlade i osobe koje rade s mladima. Kako bi mladi mogli iznositi svoje mišljenje i potrebe potrebno je osigurati prostor u kojem će to moći činiti, a uz navedeno treba omogućiti svim mladima da imaju jednake mogućnosti uključivanja i sudjelovanja. U radu s mladima neophodno je neprestano uvoditi inovacije. Konvencija o radu s mladima naglašava važnost lokalne razine donošenja odluka u radu s mladima te ističe nužnost dodatnih ulaganja s ciljem osiguranja kvalitetnog rada s mladima na lokalnoj razini (Europska unija, 2020). Treća konvencija o radu s mladima poslužila je za implementaciju Bonskog procesa, odnosno Europske agende za rad s mladima. Cilj Bonskog procesa je osnaživanje rada s mladima. Bonski proces nastoji rad s mladima postaviti kao posebno područje prakse i politike u Europi te poziva države da donesu smjernice za implementaciju Procesu u vlastite institucionalne okvire (Europska unija, 2020; Kovačić, Čulum Ilić, Gambiroža Staković i Penić, 2021)

Istraživanje Vijeća Europe *The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe* (2007) ukazuje na različitost pravnog uređenja rada s mladima na području Europske unije. Pojedine države postavile su specifične pravne norme na temelju kojih se postavlja okvir rada s mladima, a pojedine države rad s mladima reguliraju s više različitih zakona od kojih nijedan nije specifičan zakon koji se odnosi isključivo na rad s mladima već se isprepliće s drugim zakonima poput zakona o obrazovanju. Rezultati istraživanja o radu s mladima provedenog tijekom 2012. i 2013. godine na razini Europske unije pokazuju da države članice različito definiraju rad s mladima te da cilj rada s mladima ovisi o prioritetu svake države. Ono što je svima zajedničko je shvaćanje da je temeljni cilj rada s mladima podrška osobnog razvoja mladih u smislu emancipacije, tolerancije, odgovornosti i osnaživanja (Europska komisija, 2014). 2020. godine provedeno je istraživanje usmjereno na potrebe osoba koje rade s mladima kako bi se analiziralo ispunjavaju li javne politike te potrebe. Rezultati pokazuju da osobe koje rade s mladima u državama članicama imaju slične potrebe od kojih se ističu potreba za financiranjem koje se ne temelji na kratkoročnim projektima te poboljšanje prepoznatljivosti rada s mladima. 39% ispitanika navelo je i kako nacionalne politike u potpunosti ne zadovoljavaju njihove potrebe (Europska komisija, 2021).

7.3. Rad s mladima u Hrvatskoj

Politika za mlade u Hrvatskoj razvija se kroz tri diskursa – vertikalna, horizontalna i reflektivna dimenzija. Vertikalna dimenzija potiče mlade na aktivno sudjelovanje u društvu te nastoji mlade uključiti u donošenje odluka. U Hrvatskoj je razlika između namjere i stvarnih koraka znatno velika, rezultati istraživanja ukazuju na iznimno nisku političku participaciju mladih. Horizontalna dimenzija naglašava socio-ekonomsko i pravno izjednačenje mladih u smislu promicanja jednakosti među mladima – jednake prilike i šanse pri zapošljavanju i obrazovanju, pravo na uvažavanje, nediskriminatorno ponašanje, poticanje solidarnosti i poticanja različitosti. Ovo je dimenzija s najvećim potencijalom u Hrvatskoj. Reflektivna dimenzija naglašava razvoj politike za mlade kroz učenje iz primjera dobrih praksi drugih država, kroz osjetljivost na promjene u potrebama mladih te kroz fleksibilnost institucionalnih promjena. Reflektivna je dimenzija u Hrvatskoj gotovo zanemarena - nema istraživanja o mladima, njihovim potrebama, i problemima (Bužinkić, 2009).

U Hrvatskoj je rad s mladima u užem smislu i dalje izvan dosega stručnog i akademskog diskursa s obzirom da nijedna struka nije sustavno pristupila proučavanju epistemologije, ontologije i metodologije rada s mladima (Kovačić i Čulum, 2015). Djelatnost rada s mladima u Hrvatskoj nije definirana kao profesija te nije prepoznata u formalno-pravnom smislu što predstavlja dodatnu prepreku za daljnji razvoj rada s mladima (Morić i Puhovski, 2012). U prvom desetljeću samostalnosti Hrvatske pitanja mladih često su bila zanemarivana te se posljedice takvog pristupa vide i danas. Istraživanja o mladima provode se periodički te su najčešće generirana trenutnim potrebama. Podaci koji se prikupljaju o mladima ne koriste se u dovoljnoj mjeri za razvoj politika za mlade što je uvjetovalo razvoj sektora bez jasnog smjera. Teško se definira što je rad s mladima te što se podrazumijeva kao udruga mladih i za mlade. Problem se javlja i kod financiranja organizacija koje rade s mladima zbog prevlasti projektnog financiranja što onemogućava provedbu kvalitetnih i dugoročnih programa. Lokalna i regionalna samouprava uključuju se u rad s mladima ovisno o „dobraj volji“ i zainteresiranosti pojedinaca (Buković, Pekica i Živković, 2014). Stvaranje politika za mlade u Hrvatskoj odvija se u fazama. Početna faza je definiranje problema za koji se potom predlaže rješenje i odabire strategija, odnosno politika kojom će se pristupiti problemu. Implementacija je sljedeći korak nakon kojeg se evaluira uspješnost strategije/politike te se na temelju evaluacije odlučuje o nastavku, modifikaciji ili prekidu iste (Bužinkić, 2009).

2003. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalni program djelovanja za mlade za razdoblje od 2003. do 2008. godine. Cilj Nacionalnog programa bio je stvaranje uvjeta (socijalnih, kulturnih, obrazovnih, političkih i drugih) za trajnu dobrobit mladih te njihovo potpuno, aktivno i odgovorno sudjelovanje u zajednici. U Programu se navode strategijski ciljevi – unaprjeđenje zakonodavstva koje se odnosi na mlade, definiranje zadataka državnih tijela i javnih ustanova u vezi s mladima, poboljšanje kvalitete života građana (posebice mladih), aktivno sudjelovanje mladih u procesima odlučivanja (osobito kad se radi o njihovim potrebama i problemima), pomlađivanje upravljačke strukture društva, smanjenje iseljavanja mladih, poticanje povratka mladih, stvaranje uvjeta za afirmaciju mladih i drugo (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004). Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. ističe važnost slobodnog vremena za formiranje ličnosti mladih osoba te se usmjerava na organizirane oblike slobodnog vremena u kojima su mladi aktivni subjekti. Program naglašava važnost

organizacija civilnog društva u afirmaciji mladih i uključivanju mladih u kulturni i društveni život. Organizacije civilnog društva često su jedini prostor organiziranog slobodnog vremena za mlade ljude, osobito u manjim sredinama te one mogu imati značajan pozitivan utjecaj na društvenu afirmaciju i osobnu formaciju mladih osoba. Civilni sektor može, zbog svoje organizacije i dinamike rada, pratiti potrebe i interese mladih te pritom kreirati nove trendove (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2009). U Hrvatskoj se od 2013. godine provodi strukturirani dijalog s mladima, danas Dijalog EU-a s mladima. Za koordinaciju Dijaloga zadužena je Nacionalna radna skupina za provedbu Dijaloga EU-a s mladima uz predstavnike Agencije za mobilnost i programe EU-a, nadležnih ministarstava, organizacija mladih i za mlade te relevantnih tijela državne uprave. Nacionalna radna skupina prati provedu procesa pri čemu surađuje s Europskom upravljačkom skupinom, provodi konzultacije s mladima te izvještava o rezultatima konzultacija. Nacionalna radna skupina potiče uključivanje što većeg broja mladih te su u tome veoma uspješni jer je Hrvatska među pet zemalja EU-a s najvećim brojem mladih uključenih u proces Dijaloga (Sočo i Jakovina, 2020). U Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine ističe se važnost rada s mladima. U Programu se navodi da rad s mladima pruža mogućnosti za učenje i stjecanje kompetencija te da ih osnažuje za aktivno sudjelovanje u društvu. Program prepoznaje da se rad s mladima najčešće provodi u udrugama mladih i za mlade te da ga provode osobe koje posjeduju kompetencije za rad s mladima. Unatoč važnosti rada s mladima, ističe se da on nije priznat te da ne postoji strateški pristup potpori i razvoju rada s mladima. Također, ističe se problem osoba koje rade s mladima – profesija nije prepoznata od strane mladih, šire javnosti, ali ni u formalno-pravnom smislu (Ministarstvo socijalne politike i mladih, 2014). Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2023. do 2025. godine ističe važnost rada s mladima te navodi da je za povećanje kvalitete i obuhvata rada s mladima potrebno ulaganje više resursa te omogućavanje stabilnog programskog financiranja i usavršavanja. Rad s mladima istaknut je kao jedan od prioriteta Nacionalnog programa 2023-2025. te će se provesti mjere izrade nacionalnih prioriteta razvoja rada s mladima, unaprjeđenja standarda kvalitete djelovanja organizacija mladih i za mlade te jačanje njihovih kapaciteta (Središnji državni ured za demografiju i mlade, 2023).

Neprepoznatost profesije rada s mladima stvara prepreku daljnjem razvoju. Problem predstavlja i nedostatak obrazovanja za osobe koje rade s mladima. Rezultati istraživanja Morić i Puhovski (2012) pokazuju da osobe koje rade s mladima najčešće pripadaju društveno-humanističkom području. S mladima najčešće rade psiholozi, sociolozi, pedagozi, učitelji i srodna

zanimanja. Problem se javlja zbog činjenice da njihovo primarno obrazovanje nije usmjereno prema radu s mladima. Osobe koje rade s mladima moraju poznavati sadržaj koji podučavaju te moraju prihvatiti činjenicu da i one uče od mladih, da nisu sveznajuće. Važno je da odnos između mladih i osoba koje rade s mladima bude prožet poštovanjem i povjerenjem. Osoba koja radi s mladima mora znati kako sagledati probleme iz perspektive mladih te mora posjedovati osobno i profesionalno iskustvo koje mu daje prednost pred mladima. Dužnost osobe koja radi s mladima je prijenos znanja i vještina na mlade te poticanje mladih na aktivno sudjelovanje u društvenom životu zajednice (Lukić, Radojčić i Rajković, 2011). Istraživanja pokazuju da rad s mladima sam po sebi nije toliko značajan koliko su osobe koje rade s mladima. Za uspješnost rada s mladima potrebne su osobe koje su aktivni građani, koje su samosvjesne i kritične te na taj način i planiraju i organiziraju rad s mladima (Bužinkić i sur., 2015).

2011. godine provedeno je istraživanje s ciljem ispitivanja postoje li i koji su oblici strukturiranog dijaloga s mladima u lokalnim i regionalnim jedinicama samouprave u Hrvatskoj te postoji li i kakva je suradnja udruga mladih s zaposlenima u jedinicama lokalne i regionalne samouprave i u ministarstvima u čijoj su nadležnosti mladi. Rezultati istraživanja ukazuju da u većem dijelu jedinica lokalne samouprave i dijelu jedinica regionalne samouprave nisu oformljeni savjeti mladi. Ondje gdje jesu oformljeni ne ispunjavaju u potpunosti svoju svrhu zbog neadekvatnih tehničkih i ljudskih kapaciteta te zbog nedovoljne uključenosti mladih u rad savjeta. Predstavnici udruga mladih, kao i mladi, iskazuju nezadovoljstvo suradnjom s predstavnicima vlasti. Predstavnici vlasti također iskazuju nezadovoljstvo ostvarenom suradnjom. Informiranost o sadržaju i načinu provođenja dijaloga slaba je kod obje skupine ispitanika – predstavnici udruga i predstavnici vlasti. Rezultati istraživanja ukazuju na nedosljednost i nedostatnost provođenja strukturiranog dijaloga s mladima u Republici Hrvatskoj (Potočnik, 2011). Danas se vidi pozitivna promjena u radu s mladima u Hrvatskoj. Rezultati projekta „Podrška razvoju i širenju rada s mladima u Hrvatskoj“ ukazuju da je rad s mladima u Hrvatskoj kvalitetan, no i da je mlade potrebno dodatno informirati o mogućnostima sudjelovanja u aktivnostima. Također, ističu se izazovi financiranja rada s mladima, dostupnosti obrazovanja i osposobljavanja osoba koje rade s mladima te unaprjeđenja rada s mladima (Središnji državni ured za demografiju i mlade, 2023).

8. Metodološki okvir istraživanja

8.1. Opis predmeta istraživanja

Pedagozi su široko profilirani stručnjaci koji se najčešće zapošljavaju u odgojno-obrazovnim ustanovama, odnosno školama i vrtićima. Osim u području formalnog obrazovanja, pedagozi se danas često zapošljavaju u ustanovama koje se bave neformalnim oblicima odgoja i obrazovanja, odnosno u ustanovama koje rade s mladima (primjerice udruge). Rad s mladima je široko područje koje obuhvaća rad s mladima u širem (*working with youth*) i užem smislu (*youth work*) (nadalje se pojam rad s mladima koristi kao sinonim za pojam rad s mladima u užem smislu). U Hrvatskoj se još nije započelo s procesom profesionalizacije zanimanja koja se bave radom s mladima, no unatoč tome rad s mladima provodi se u različitim oblicima. Jedan od oblika rada s mladima koji se provodi u Hrvatskoj je rad s mladima u udrugama. U udrugama koje rade s mladima zaposlene su osobe različitih obrazovnih profila, najčešće iz područja društveno-humanističkih znanosti, a među njima su i pedagozi. S obzirom da primarno obrazovanje pedagoga nije usmjereno na rad s mladima te da ne postoje istraživanja koja nam daju uvid u rad pedagoga u udrugama koje rade s mladima, iskazuje se potreba za istraživanjem kompetencija i izazova s kojima se oni susreću u radu s mladima. Navedeno će se istražiti uvidom u profesionalna i obrazovna iskustva pedagoga koji su zaposleni u udrugama koje rade s mladima.

8.2. Ciljevi istraživanja

Cilj ovog istraživanja je opisati i razumjeti iskustva pedagoga koji su zaposleni u udrugama koje rade s mladima na području grada Rijeke. Analizom njihovih iskustava nastoji se doprinijeti boljem razumijevanju aktualnog stanja rada s mladima u Hrvatskoj te boljem razumijevanju izazova s kojima se susreću tijekom svoga rada.

8.3. Temeljno istraživačko pitanje i specifična istraživačka pitanja

Temeljno istraživačko pitanje od kojeg se polazi u ovom radu jest:

Što nam iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima govore o njihovoj profesionalnoj ulozi u neformalnom okruženju?

Specifična istraživačka pitanja:

1. Što je potaklo pedagoge zaposlene u udrugama koje rade s mladima da se zaposle u udrugama koje rade s mladima?
2. Kako pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima procjenjuju svoje kompetencije za rad s mladima?
3. Kako pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima procjenjuju doprinos vlastitog fakultetskog obrazovanja u stjecanju kompetencija za rad s mladima?
4. Što nam iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima govore o položaju rada s mladima u Hrvatskoj?

8.4. Metode i postupci prikupljanja podataka

Kako bi se dobio odgovor na postavljeno temeljno istraživačko pitanje i specifična istraživačka pitanja, u istraživanju će se primijeniti kvalitativna metodologija društvenih istraživanja. Kvalitativne istraživačke metode obuhvaćaju mnoštvo tehnika i pristupa. Kvalitativna metodologija fokusirana je na način na koji ljudi pridaju značenje događajima i pojavama, odnosno na koji način ljudi interpretiraju svijet koji ih okružuje (Savin-Baden i Howell Major, 2013). Nacrt kvalitativnog istraživanja je induktivan, odnosno kvalitativni nacrt omogućava istraživaču da propitkuje postojeće ideje, da razvija nove teorije te da bude otvoren za perspektivu sudionika istraživanja (Guba i Lincoln, 1994; prema Sekol i Maurović, 2017). Kvalitativna istraživanja susreću se s određenim poteškoćama i problemima poput pitanja vjerodostojnosti i dosljednosti podataka, generalizacije podataka te objektivnosti zaključaka (subjektivnost istraživača kao potencijalan problem) (Mejovšek, 2013; prema Sekol i Maurović, 2017). Patton (1990; prema Bognar, 2000) navodi karakteristike kvalitativnog istraživanja – naturalistički i induktivni pristup, holistička perspektiva, kvalitativni podaci, osobni kontakt i uvid u problem, dinamičnost, orijentacija na pojedinačne slučajeve, osjetljivost za kontekst, empatička neutralnost te fleksibilnost.

U svrhu prikupljanja podataka provedeni su polustrukturirani intervjui. Polustrukturirani intervju je vrsta intervjua u kojoj istraživač prati prethodno osmišljen protokol istraživanja, no uz unaprijed osmišljena pitanja istraživač postavlja i potpitanja ovisno o komentarima i reakcijama ispitanika. Polustrukturirani intervju omogućava istraživaču da postavlja dodatna pitanja kako bi

se bolje razumjelo ispitanike, odnosno njihove odgovore (Savin-Baden i Howell Major, 2013). Vođenje polustrukturiranog intervjua je fleksibilno, odnosno istraživač postavlja potpitanja kada nastoji usmjeriti razgovor na određene probleme/teme i ako sudionik skrene s teme (Bognar, 2000). Također, protokol polustrukturiranog intervjua dozvoljava sudionicima da izraze svoja razmišljanja, no pritom se ne gubi mogućnost usporedbe prikupljenih podataka (Savin-Baden i Howell Major, 2013).

Protokol intervjua (Prilog 1) izrađen je u svrhu ovog istraživanja. Četiri intervjua provedena su u razdoblju od rujna 2023. godine do veljače 2024. godine. Intervjui su provedeni online putem platforme „Zoom“. Intervjui su snimani diktafonom te su trajali između 30 i 60 minuta. Nakon provođenja intervjua izrađen je transkript svakog intervjua temeljem kojeg se pristupilo analizi podataka.

8.5. Uzorak istraživanja

Uzorkovanje je svrhovito, odnosno odabrane su sudionice koji mogu pružiti bogate informacije s ciljem dubinskog razumijevanja. Istraživanje je provedeno na namjernom uzorku maksimalne sličnosti. Uzorak maksimalne sličnosti je strategija namjernog odabira malog homogenog uzorka s ciljem dubljeg razumijevanja i opisa iskustva sudionika (Patton, 2002). Uzorak je homogen po pitanju profesije i obliku organizacije (udruge koje rade s mladima), a heterogen po području užeg djelovanja u radu s mladima.

Poziv za sudjelovanjem u istraživanju upućen je putem e-mail poruke pedagogima koje djeluju u udrugama koje rade s mladima na području grada Rijeke. U istraživanju su sudjelovale četiri osobe ženskog spola u dobi od 25 do 35 godina s iskustvom rada u udrugama koje rade s mladima u trajanju od najmanje dvije godine. Sve sudionice istraživanja završile su diplomski studij pedagogije na Filozofskom fakultetu u Rijeci.

8.6. Obrada i analiza podataka

Na temelju transkripta svakog intervjua provedena je analiza podataka. Dobiveni podaci analizirali su se tematskom analizom. Tematska analiza je sustavno i objektivno sredstvo opisivanja istraživanog fenomena. Tematskom se analizom nastoji organizirati teme istaknute u transkriptima intervjua pri čemu organizaciju i prikaz tema olakšavaju tematske mreže. Od

„sirovih“ podataka stvaraju se podteme, teme, kategorije, modeli, konceptualni sustavi ili konceptualne mape (Attride-Stirling, 2001). Rezultati istraživanja sistematizirali su se kao temeljne, organizacijske i globalne teme pri čemu se polazilo od temeljnih prema globalnim temama. Temeljne teme su teme najnižeg reda koje proizlaze iz dobivenih rezultata istraživanja, odnosno iz transkripata intervjua. Organizacijske teme su sumirane temeljne teme koje su potom sažete u jednu globalnu temu koja daje odgovor na temeljno istraživačko pitanje. Tematska mreža prikazat će se grafički (Attride-Stirling, 2001). Prvi korak obrade podataka bio je preslušavanje snimki intervjua te pisanje transkripta. Potom su se u transkriptu označavale značajne izjave, odnosno dijelovi teksta te su se bilježili kodovi prvog reda. Kodovi prvog reda odnose se na sažimanje ili pisanje ključnih riječi na temelju kojih su stvorene kategorije, a zatim i teme.

8.7. Instrument istraživanja

Za potrebe prikupljanja podataka izrađen je protokol polustrukturiranog intervjua. Pitanja unutar protokola oblikovana su u skladu s temeljnim i specifičnim istraživačkim pitanjima.

8.8. Pitanja istraživačke etike

Odnos istraživača i sudionika reguliran je etičkim kodeksima društvenih (i drugih) znanosti. U procjeni moralnosti istraživačkog postupka i istraživača naglašava se pristup utemeljen na načelima, a najčešće se navode načelo poštivanja autonomije sudionika, načelo dobrobiti i nenanošenja štete te načelo pravednosti (Beauchamp i Childress, 2001; Smith, 2005; Hewitt, 2007; prema Čorkalo Biruški, 2013). „..., odnos istraživača i sudionika postavlja se kao temeljno pitanje i etički izazov kvalitativnih istraživanja (Brinkmann, 2007.; Brinkmann i Kvale, 2008.; Knox, 2001.; Pearson, 2009.), a kvaliteta tog odnosa izravno utječe na pristup informacijama (Orb, Eisenhauer i Wynaden, 2000.)“ (Čorkalo Biruški, 2013:402).

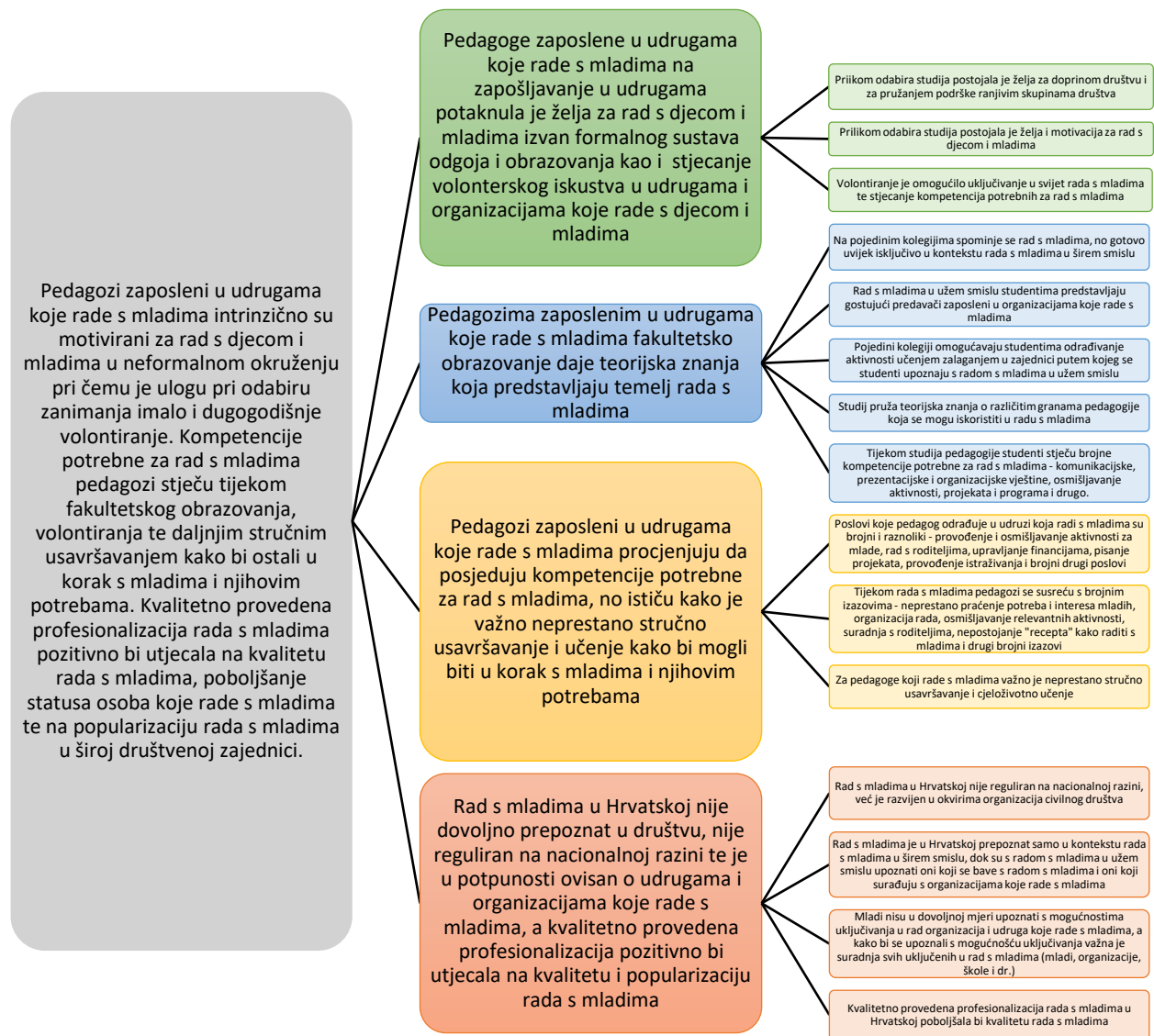
Obavezan dio istraživačkog protokola je informirani pristanak (Prilog 2). Prije provođenja intervjua, sudionice su putem e-mail poruke dobile primjerak informiranog pristanka u kojem je objašnjeno da će se rezultati istraživanja koristiti isključivo u svrhu izrade diplomskog rada te da im se jamči potpuna anonimnost, kao i mogućnost odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u svakom trenutku istraživanja. Na početku provođenja intervjua, istraživačica je pročitala informirani pristanak te su sudionice dale usmeni pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Pristanak za sudjelovanje je snimljen. U radu se ne navode njihova imena kao ni imena ustanova

u kojima su zaposlene. Pri citiranju, određene su izjave promijenjene, izostavljeni su dijelovi koji bi mogli otkriti identitet sudionica te se ne navode inicijali osobe kod citiranja odgovora.

9. Prikaz rezultata i diskusija

Prvo će se prikazati trofazinska tematska mreža, zatim interpretacija dijelova tematske mreže prema specifičnim istraživačkim pitanjima te na posljepku interpretacija prikupljenih podataka prema temeljnom istraživačkom pitanju.

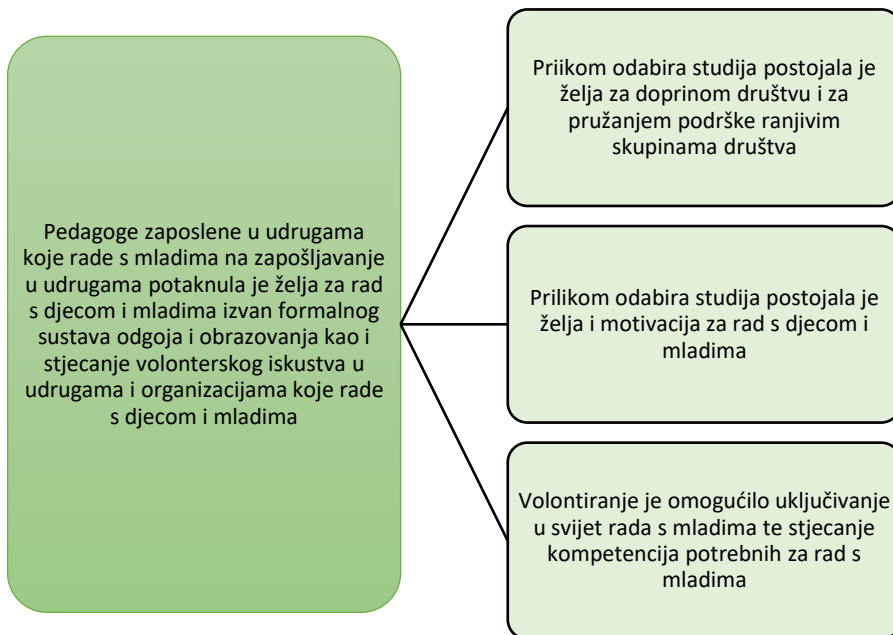
9.1. Tematska mreža

Iz strukture tematske mreže vidljivo je da je tematskom analizom izvedeno petnaest temeljnih tema povezanih s iskustvima pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima. Temeljne teme

sumirane su u četiri organizirajuće teme koje su potom sumirane u jednu globalnu temu. Organizirajuće teme odgovaraju na specifična istraživačka pitanja, a globalna tema daje odgovor na temeljno istraživačko pitanje.

9.2. Motivacija za zapošljavanje u udrugama koje rade s mladima

Sudionice navode da su tijekom odabira studija pedagogije imale želju i motivaciju za rad s djecom i mladima:

„znala sam da se želim baviti djecom i mladima, posebice u području odgoja i obrazovanja“,

„imala sam potrebu i želju raditi s djecom i mladima“.

Kao razlog odabira studija pedagogije navodi se i želja za doprinosom društvu te za pružanjem podrške ranjivim skupinama društva:

„veoma sam empatična osoba, senzibilizirana sam na ranjive skupine te sam htjela na neki način doprinijeti društvu i pružiti podršku tim skupinama“,

„intrinzično sam bila motivirana, htjela sam doprinijeti društvu nekako pa sam odabrala rad s djecom i mladima“.

Prilikom odabira studija pedagogije sudionice su bile intrinzično motivirane, znale su da žele raditi s djecom i mladima te da žele aktivno doprinijeti društvu. Eccles i sur. (1983; prema Pikić Jugović i Baranović, 2022) navode važnost motivacije pri obrazovnim odabirima te ističu intrinzičnu vrijednost, odnosno interes kao važan faktor. Intrinzičnu vrijednost poistovjećuju sa subjektivnim interesom za određeno obrazovno područje te navode kako visoka intrinzična vrijednost omogućava dublju uronjenost u aktivnost i duže ustrajanje u istoj.

Motivacija i želja za rad s djecom i mladima koja je sudionice potakla na upis studija pedagogije kod pojedinih se sudionica pojavila tijekom volontiranja u raznim organizacijama i na raznim projektima u koje su bili uključena djeca i mladi. Volontiranje im je omogućilo uključivanje u svijet rada s mladima u kojem su ostale i nakon završetka fakultetskog obrazovanja. Tijekom dugogodišnjeg volontiranja, pojedine sudionice započele su volontiranje tijekom srednjoškolskog obrazovanja, stekle su brojne kompetencije koje su potrebne za rad s mladima. Sve sudionice istakle su važnost volontiranja tijekom vlastitog profesionalnog razvoja i usmjeravanja u svijet rada s mladima:

„tijekom studija volontirala sam u dvije udruge te sam nastavila volontirati i nakon završetka, to mi je bio prvi doticaj s područjem rada s mladima“,

„počela sam volontiranjem, i to puno prije početka akademskog obrazovanja, sudjelovala sam u raznim volonterskim aktivnostima i projektima u udrugama koje se bave djecom i mladima“.

Morić (2011) navodi pozitivan utjecaj volontiranja na mlade u svim aspektima njihova života. Volontiranje pomaže pri razumijevanju važnosti pomaganja drugima te pri stjecanju kompetencija potrebnih za daljnje zaposlenje uz stvaranje mreže kontakata. Ono pozitivno utječe na subjektivnu sliku pojedinca o sebi samome povećavanjem samopoštovanja osobe koja volontira te povećanjem zadovoljstva vlastitim životom. Koliko je važno volontiranje kod ulaska u svijet rada s mladima, osobito s obzirom da u Hrvatskoj rad s mladima nije profesionaliziran te da ne postoji studij usmjeren isključivo na rad s mladima, govore nam iskustva sudionica koje smatraju da bi im bez

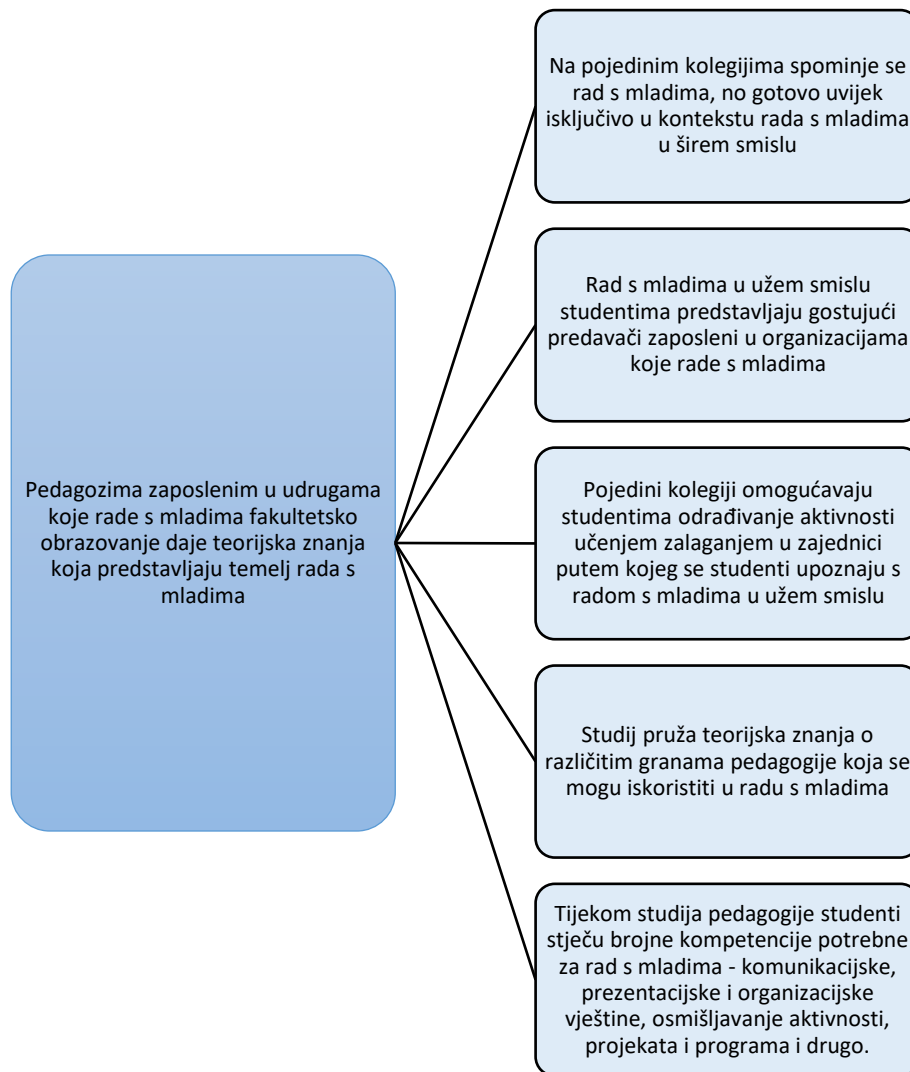

iskustva volontiranja ulazak u svijet rada s mladima bio veoma otežan ili čak i u potpunosti nemoguć:

„volontiranje mi je otvorilo cijeli svijet rada s mladima, upoznala sam mnoštvo različitih ljudi, stvorila brojne kontakte, naučila puno toga i tako sam ostala u ovom svijetu rada s mladima“.

Na temelju iskustva sudionica, na zapošljavanje u udrugama koje rade s mladima, pedagoške motivira želja za rad s djecom i mladima izvan formalnog sustava odgoja i obrazovanja. Odabir neformalnog sustava, odnosno civilnog sektora za rad s djecom i mladima potaknulo je njihovo volontersko iskustvo koje ističu kao važan faktor za uključivanje u svijet rada s mladima kao i za stjecanje kompetencija za rad s mladima koje nisu stekle tijekom formalnog obrazovanja.

9.3. Procjena doprinosa vlastitog fakultetskog obrazovanja u stjecanju kompetencija za rad s mladima

Sudionice navode kako se tijekom studija pojam rad s mladima spominjao se na nekoliko kolegija, no gotovo uvijek u kontekstu rada s mladima u širem smislu i to najviše u kontekstu rada s mladima u školama i predškolskim ustanovama:

„mladi su uvijek bili u kontekstu učenika i učenica“,

„ne sjećam se da se rad s mladima spominjao kao područje djelatnosti kojom se možemo baviti“.

Sudionice ističu usmjerenost studija na rad s mladima u širem smislu u kontekstu formalnog odgoja i obrazovanja s naglaskom na škole i predškolske ustanove, dok se rad s mladima u užem smislu koji se u EU strategiji za mlade iz 2010. godine definira kao oblik neformalnog obrazovanja koje vode profesionalni radnici s mladima u različitim organizacijama, centrima i udrugama gotovo uopće ne spominje. Rad s mladima u užem smislu spominje se tijekom gostujućih predavanja (lokalnih) udruga i drugih organizacija koje rade s mladima:

„malo je profesora koji imaju iskustva s radom s mladima, sve što smo čuli o radu s mladima na fakultetu bilo je od ljudi koji rade s mladima, od vanjskih suradnika i gostujućih predavača“,

„za pojam rad s mladima čula sam prvi puta kada je profesorica Ćulum Ilić na jedno od predavanja kao gostujuće predavače dovela nekoliko organizacija civilnog društva koje su tada provodile aktivnosti s mladima“.

Način na koji su se studenti mogli upoznati s radom s mladima tijekom studija, osim od strane gostujućih predavača, bio je uključivanje u učenje zalaganjem u zajednici kao aktivnosti na pojedinim kolegijima:

„na drugoj godini studija susrela sam se s pojmom rad s mladima na kolegiju Obiteljska pedagogija gdje smo imali aktivnost učenja zalaganjem u zajednici i imali smo mogućnost odabrati različite udruge i organizacije gdje možemo obaviti taj zadatak“.

Učenje zalaganjem u zajednici je model učenja organiziran na način da potiče aktivno i svrhovito sudjelovanje studenata u lokalnoj zajednici pri čemu se potiče usvajanje ishoda učenja kolegija te razvoj znanja i vještina za bolje razumijevanje problema i potreba zajednice uz aktivnije civilno zalaganje studenata u lokalnoj zajednici. Temelj učenja zalaganjem u zajednici je iskustveno učenje i aktivnost studenata u lokalnoj zajednici (Ledić i Ćulum, 2010). Uključivanje studenata u rad lokalnih organizacija koje rade s mladima omogućava im upoznavanje s radom s mladima u užem smislu te stjecanje znanja o radu pedagoga izvan formalnog sustava odgoja i obrazovanja s kojim se gotovo uopće ne susreću tijekom studija. Unatoč tome što je studij pretežno usmjeren na rad pedagoga u formalnom okruženju, studentima stečena teorijska znanja mogu uvelike pomoći pri ulasku u svijet rada s mladima te u samome radu s mladima.

Sudionice navode kako su im je fakultet dao različita teorijska znanja koja su im poslužila u daljnjem radu s mladima:

„statistika, evaluacijska istraživanja, obrazovna politika, školska pedagogija, sve je to isprepleteno i povezano... nije postojao konkretan opis posla pedagoga koji radi s mladima, no dobila sam jako puno temelja i teorijskog znanja“,

„fakultet nam je dao teorijska znanja, moramo sami naučiti primijeniti ta znanja u naš rad s mladima“.

Tijekom studija sudionice su stekle brojne kompetencije koje su im veoma korisne u radu s mladima. Fakultet je, prema riječima sudionica, usmjeren najviše na školski sustav, no znanja stečena na fakultetu mogu se primijeniti i na rad s mladima u neformalnom okruženju:

„naš studij je jako usmjeren na školstvo, naučio nas je dosta o školstvu i radu s mladima u školi, jako smo se malo dotakli rada s mladima u neformalnom okruženju“ .

Fajdetić i Šnidarić (2014) navode da je školski pedagog najšire profilirani stručni suradnik u školi te je najkompetentniji za brojna područja poput povezivanja teorije i prakse, provođenja akcijskih istraživanja, surađivanja sa lokalnom zajednicom i drugim subjektima izvan škole, planiranja i programiranja rada škole i drugo. Sve navedeno sudionice ističu kao važne vještine i kompetencije stečene na studiju, a primjenjive su i u radu s mladima:

„stekla sam vještinu timskog rada, a to je vještina koja je u radu u udrugama i u radu s mladima nešto jako važno..., komunikacijske i prezentacijske vještine, istraživačke kompetencije na kolegijima koji su se bavili statistikom i obrađivanjem podataka, analizom i slično što mi je jako pomoglo u poznavanju istraživanja potreba mladih i procjeni njihovih interesa, a pomoglo mi je i poznavanje pravilnika i kurikuluma, izrade različitih dokumenata, sve je to veoma korisno i u radu s mladima“.

Sudionice navode preporuke da se na fakultetu uvede više praktičnog rada i veća suradnja fakulteta s lokalnom zajednicom i organizacijama koje djeluju na državnoj i europskoj razini, da

se fokus odmakne sa školstva, odnosno formalnog sustava odgoja i obrazovanja te da se uvedu kolegiji u potpunosti usmjereni na rad s mladima u neformalnom okruženju:

„treba ostvariti bolju organizaciju ili suradnju sa nacionalnom organizacijom Mreža mladih Hrvatske, može ih se zvati u goste, da se predstave studentima ili da studenti odu u posjetu organizaciji u Zagreb“,

„faks se treba što više otvoriti prema lokalnoj zajednici“,

„glavna preporuka je praksa, odnosno praktičan rad u sklopu nekog kolegija koji je u potpunosti usmjeren na rad s mladima u neformalnom okruženju“.

Također, navode kako bi studenti trebali imati mogućnost odlučivanja i usmjeravanja prema grani pedagogije i sektoru koji ih zanima:

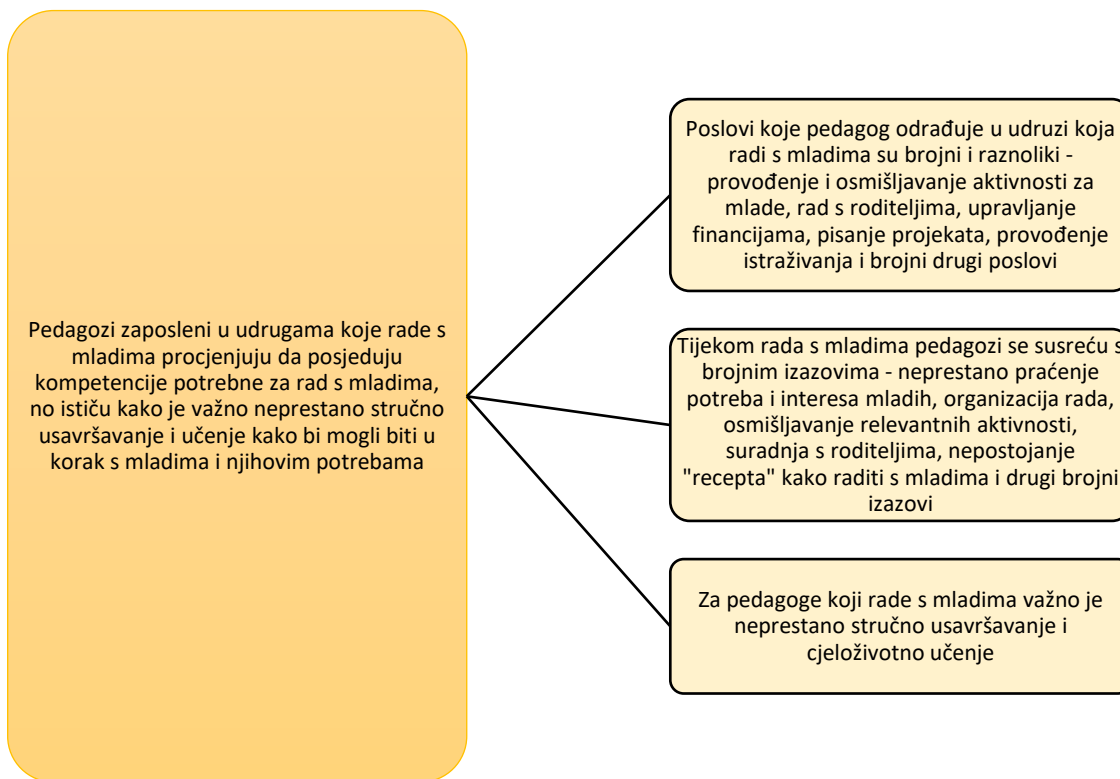
„na diplomskom bi trebala postojati opcija, na primjer, ja se želim usavršavati, odnosno više učiti o civilnom sektoru, javnom sektoru ili o privatnom sektoru, taj trokut treba postojati, trebala bi se više istaknuti ta dimenzija izvan škole“.

Analizom izvedbenih nastavnih planova Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Rijeci za akademsku godinu 2023./2024. može se uvidjeti pozitivna promjena u položaju tematike rada s mladima na studiju. Odsjek za pedagogiju uveo je kolegij Odgoj i obrazovanje za civilno društvo na prijediplomskom studiju kao obvezni kolegij te kolegij Pedagogija rada s mladima kao izborni kolegij na prijediplomskom studiju. Sadašnji i budući studenti Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Rijeci tijekom studija će moći steći kompetencije usko vezane uz područje rada s mladima koje su sudionice stjecale volontiranjem, stručnim usavršavanjem i učenjem izvan studija.

Na temelju iskustva sudionica, pedagozi tijekom studija pedagogije stječu teorijska znanja koja su temelj rada s mladima. Tijekom studija sudionice su stekle brojne kompetencije koje koriste u svakodnevnom radu s mladima, no smatraju kako bi studij trebao uvesti kolegije usko vezane uz područje rada s mladima s ciljem stjecanja specifičnih kompetencija za rad s mladima

te s vremenom i mogućnost opredjeljivanja za određeno područje rada kojim se osoba želi baviti nakon završetka fakultetskog obrazovanja.

9.4. Procjena kompetencija za rad s mladima

Sudionice navode kako se smatraju kompetentnima za rad s mladima, no istaknule su važnost neprestanog stručnog usavršavanja i neprestanog učenja te praćenja potreba mladih. Brojne kompetencije potrebne za rad s mladima sudionice su stekle tijekom fakultetskog obrazovanja, no još tijekom studija su započele s dodatnim stručnim usavršavanjem i učenjem koje se nastavlja i danas kada su zaposlene u udrugama:

„prije zapošljavanja u udruzi završila sam program cjeloživotnog obrazovanja Mladi u suvremenom društvu, a sada kada sam zaposlena u udruzi imam puno prilika za usavršavanje i daljnje razvijanje tih vještina kroz različite projekte“,

„na absolventskoj godini sam se uključila u prve edukacije i treninge“,

„Erasmus+ program nudi različite treninge, seminare, edukacije, kratkoročne i dugoročne programe“.

Jurić i sur. (2001) navode stručno usavršavanje kao jedno od pet područja rada pedagoga u odgojno-obrazovnim ustanovama. Stručno usavršavanje, prema Jurić i sur. (2001) nužno je za ostvarivanje odgojno-obrazovnog procesa te pedagozi trebaju neprestano raditi na vlastitom stručnom usavršavanju u skladu s potrebama ustanove u kojoj djeluju. Sudionice prepoznaju važnost stručnog usavršavanja te neprestano nastoje unaprijediti svoje kompetencije s ciljem boljeg djelovanja u području rada s mladima.

Pedagozi su široko profilirani stručni suradnici koji posjeduju brojne kompetencije za rad s mladima te kao takvi obavljaju mnoštvo različitih poslova u udrugama koje rade s mladima. Sudionice kao neke od poslova koje obavljaju ističu provođenje i osmišljavanje aktivnosti za mlade, rad s roditeljima, upravljanje financijama, pisanje projekata, provođenje istraživanja i brojni drugi poslovi:

„radim na organizaciji učenja, na organizaciji slobodnog vremena, provodim različite radionice, radim na projektima“,

„osim neposrednog rada s korisnicima, obavljam i poslove vezane uz vođenje i upravljanje udrugom, vođenje i upravljanje financijama, pišem projekte, uključena sam u razvoj projektnih aplikacija, pratim svu dokumentaciju vezanu uz projekte, kreiram sadržaje za društvene mreže i mrežne stranice udruge“,

„osmišljam aktivnosti na tjednoj bazi na način da je individualizirano svakom korisniku, pružam individualnu podršku korisnicima, pružam potporu i njegu, pomažem pri serviranju hrane, pružam higijensku podršku i sl.“.

Jurić i sur. (2001) naveli su pet područja rada pedagoga u odgojno-obrazovnim ustanovama planiranje i programiranje rada ustanove, neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, praćenje i evaluacija rada ustanove, korisnika te rezultata, osposobljavanje i stručno usavršavanje te informacijska i dokumentacijska djelatnost. Sudionice pri navođenju poslova koje obavljaju u udrugama navele su sva područja rada koja Jurić i sur. (2001) spominju te su uz ta

područja rada navele i poslove koji nisu isključivo vezani uz pedagošku djelatnost. Pedagozi zaposleni u udrugama moraju steći i kompetencije izvan područja pedagoške djelatnosti kako bi mogli obavljati poslove u udrugama, odnosno u neformalnom okruženju.

Rad s mladima prepun je izazova za pedagoge te sudionice kao neke od izazova ističu izazov osmišljavanja aktivnosti koje su relevantne i zanimljive mladima, nepostojanje „recepta“ kako raditi s mladima, neprestane promjene u potrebama i interesima mladih, izazov suradnje s roditeljima, kako komunicirati s mladima, kako ostvariti odnos s mladima koji neće biti kao odnos učitelj – učenik, a s druge strane neće biti isključivo prijateljski odnos, nezainteresiranost onih na „poziciji moći“ za mlade i njihove potrebe i mnogi drugi:

„izazov je osmišljavanje novih aktivnosti, da se ne ponavljaju iz godine u godinu kao i istraživanje potreba mladih, što je mladima s kojima radimo potrebno, koje su potrebe te nove generacije“,

„puno je izazova, mladima danas treba sve više i više podrške – puno jasnije upute, puno više vremena za sve zadatke, puno više vođenja i puno više direktnog mentoriranja u usporedbi s prethodnim generacijama“,

„jedan od veliki izazova je i kako uvjeriti ljude na poziciji moći da treba ulagati u mlade“.

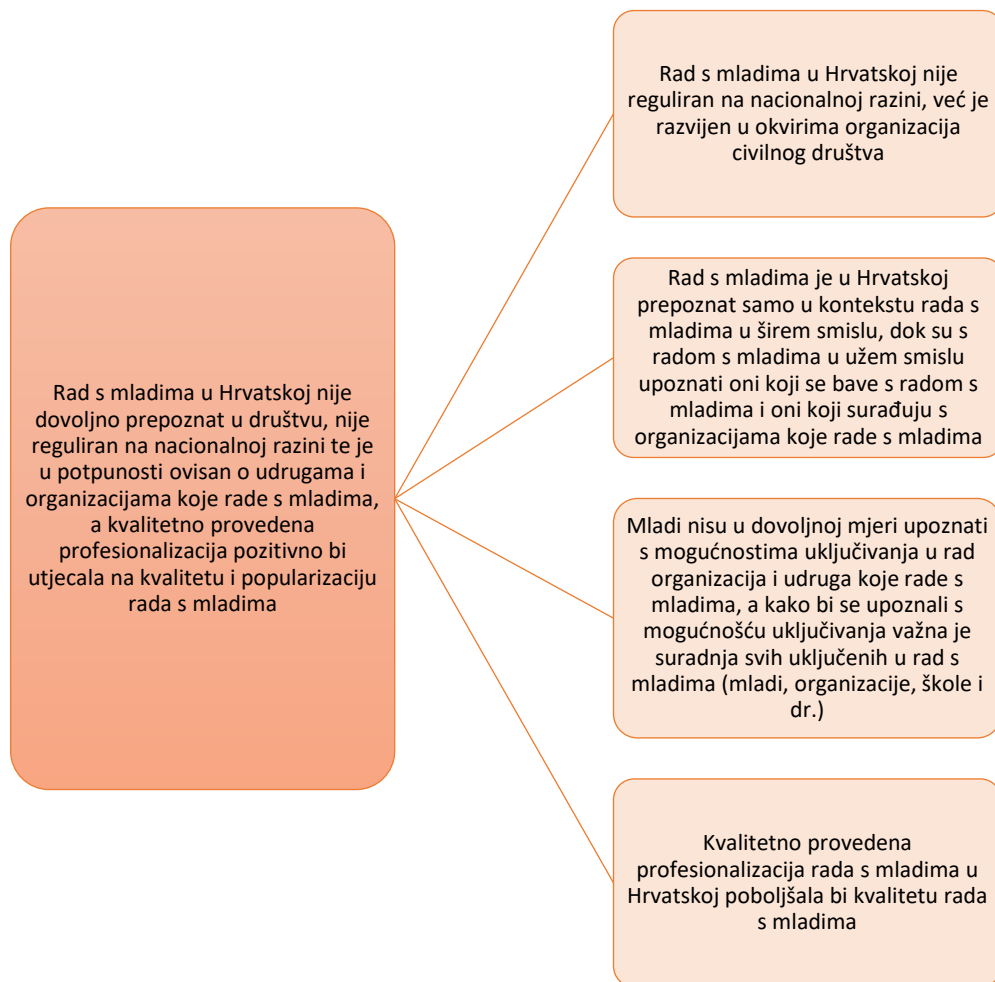
Nedovoljna prepoznatljivost rada s mladima u Hrvatskoj ima velik utjecaj na brojne izazove s kojima se sudionice susreću u svome radu. Organizacije koje rade s mladima često se susreću s problemom financiranja zbog nedostatka prepoznatljivosti rada s mladima i podrške s državne razine što utječe na kvalitetu i provedbu programa za mlade (Buković, Pekica i Živković, 2014). Također, ne provode se u dovoljnoj mjeri istraživanja o potrebama mladih te se rezultati malobrojnih istraživanja koja su se dotakla teme mladih i njihovih potreba ne koriste za razvoj politika i unaprjeđenje rada s mladima (Bužinkić, 2009).

Na temelju iskustva sudionica, kompetencije potrebne za rad s mladima stječu se na studiju pedagogije, putem stručnih usavršavanja tijekom i nakon završetka studija te radom u udrugama i organizacijama koje rade s mladima. Sudionice ističu važnost neprestanog stručnog usavršavanja i učenja, ponajviše zbog specifičnosti skupine mladih čije se potrebe i interesi neprestano

mijenjaju, a za uspješan rad s mladima potrebno je odgovarati na njihove potrebe i uvažavati njihove interese.

9.5. Položaj rada s mladima u Hrvatskoj

Sudionice navode kako je rad s mladima u Hrvatskoj nereguliran na nacionalnoj razini te u potpunosti ovisan o organizacijama civilnog društva koje ga gotovo samostalno provode i nastoje neprestano unaprijediti:

„naše institucije na nacionalnoj razini i različita ministarstva koja trebaju surađivati jako sporo i tromo odrađuju procese koji su potrebni da bi se rad s mladima još više i kvalitetnije usustavio na državnoj razini, a s druge strane imamo te jako marljive, radišne, entuzijastične, motivirane ljude koji žele više, ljude koji rade u školama, udrugama, knjižnicama, ljudi koji provode različite projekte, svi se oni trude napraviti nešto za mlade“,

„rad s mladima u Hrvatskoj razvijen je u okvirima organizacija civilnog društva koje se njime bave, ovisi o želji, volji i motivaciji civilnog sektora, ne postoji nikakav sustav vrednovanja ni praćenja kvalitete na državnoj razini, nema etičkog kodeksa ni principa rada, baš sve ovisi o organizacijama“.

U Hrvatskoj je 2003. godine donesen Nacionalni program djelovanja za mlade za razdoblje od 2003. do 2008. godine, potom je donesen Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine, od 2013. godine provodi se Dijalog EU-a s mladima, donesen je novi Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. te najrecentniji Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2023. do 2025. godine. U svim navedenim programima ističe se važnost rada s mladima, potreba poboljšanja kvalitete rada s mladima, potreba istraživanja potreba mladih, potreba regulacije rada s mladima na državnoj razini i brojni drugi problemi i izazovi s kojima se rad s mladima u Hrvatskoj susreće. Prema navodima sudionica, rad s mladima ni dalje nije reguliran na državnoj razini te ne gotovo uopće ne postoji suradnja državne razine s lokalnim organizacijama koje rade s mladima. Jedan od problema s kojima se susreće rad s mladima u Hrvatskoj jest neprepoznatljivost istog. Rad s mladima u širem smislu dobro je poznat u društvu, dok je rad s mladima u užem smislu uglavnom prepoznat samo kod osoba koje su uključene u isti. Sudionice navode:

„mislim da rad s mladima u Hrvatskoj načelno nije prepoznat u široj populaciji, prepoznat je u širem smislu, pogotovo u kontekstu sporta i sportskih udruga“,

„u društvu se često priča o radu s mladima, često se spominju mladi u različitim kontekstima, no mislim da se ne zna ta razlika između užeg i šireg smisla rada s mladima, između formalnog i neformalnog konteksta“.

(Ne)prepoznatljivost rada s mladima u društvu nije problem samo u Hrvatskoj, već se, prema istraživanju Europske komisije iz 2021. godine, isti problem javlja i u drugim državama članicama EU-a. U Hrvatskoj na problem (ne)prepoznatljivosti rada s mladima dodatno utječe i problem nereguliranosti rada s mladima na državnoj razini kao i to što se još uvijek nije započelo s profesionalizacijom zanimanja koja se bave s radom s mladima. Sudionice navode da osobe koje

nisu uključene u rad s mladima ili neko usko povezano zanimanje u većini ne znaju što pedagog ili neka druga osoba zaposlena u organizaciji koja radi s mladima zapravo radi:

„mislim da čak ni moji roditelji ni danas ne znaju što točno ja radim“,

„najlakše mi je reći da sam pedagog u udruzi, onda se bar prave da znaju što radim“,

„rad s mladima se često podcjenjuje i percipira kao da mi ništa ne radimo, kao da se igramo i zabavljamo“.

Na povećanje prepoznatljivosti rada s mladima pozitivan utjecaj imala bi profesionalizacija zanimanja osoba koje rade s mladima. Profesionalizacija rada s mladima omogućila bi regulaciju rada s mladima, donošenje propisa o osoba koje rade s mladima, utjecala bi na problem financiranja s kojim se brojne organizacije koje rade s mladima susreću i dr. (Kovačić i Čulum, 2015). Sudionice navode pozitivne i potencijalno negativne strane buduće profesionalizacije rada s mladima u Hrvatskoj:

„istovremeno sam za i protiv, imam osjećaj da ako se standardizira, profesionalizira, strukturira da ćemo ući u kalup, u kutiju, da ćemo biti kao učitelji u školama, kao doktori u bolnicama, zato je važno kako bi se to provelo, da to ne bude reda radi da nam netko na zavodu za zapošljavanje može staviti kvačicu kraj zanimanja, važno je da se kvalitetno provede, da se ne izgubi princip dobrovoljnosti i pružanja podrške „youth workera“, s druge strane, smatram da bi profesionalizacijom dobili na važnosti i drugačije bi bilo ljudima objasniti čime se bavimo“,

„da se rad s mladima profesionalizira, postojali bi jasniji kriteriji što rad s mladima je, a što nije te bi to posljedično dovelo do poboljšanja kvalitete rada s mladima, onda bi to povuklo sa sobom i pitanje problema financiranja projekata i udruga, mislim da se profesionalizacijom može samo doprinijeti poboljšanju kvalitete rada s mladima“,

„ljudi bi bili kompetentniji i spremniji za rad s mladima, poboljšala bi se kvaliteta rada s mladima“.

Mladi su specifična skupina koja unutar sebe ima brojne sličnosti i različitosti. U suvremenom se svijetu razdoblje mladosti produljuje te to sa sobom nosi brojne posljedice poput

ograničavanja njihovih mogućnosti i potencijala te nemogućnosti rješavanja problema s kojima se skupina mladih susreće. Važno je da se na mlade gleda kao na resurs, a ne kao na problem (Ilišin i Radin, 2007; Ilišin i sur., 2013; Kovačić i Čulum, 2015). Mladi su aktivni subjekti rada s mladima te oni zajedno s osoba zaposlenima u organizacijama koje rade s mladima kreiraju i provode isti. Upoznatost mladih s organizacijama koje rade s mladima ovisi o brojnim faktorima poput zainteresiranosti mladih, škole ili fakulteta koji pohađaju, uključenosti u druge aktivnosti, o samim organizacijama koje provode rad s mladima i drugo. Sudionice navode kako su pojedini mladi upoznati s mogućnostima uključivanja udruge i druge organizacije koje provode rad s mladima, no potrebno je doprijeti i do onih koji još uvijek nisu svjesni postojanja rada s mladima i njegove dobrobiti i koristi za mlade:

„u kontekstu našeg studija, smatram da su mladi, odnosno studenti pedagogije, upoznati s radom s mladima i mogućnostima da se uključe u rad raznih udruga i organizacija“,

„oni mladi koji žele znati, pronaći će način da se informiraju i uključe u rad udruga“,

„najviše su upoznati s radom s mladima kroz programe mobilnosti, tek onda shvate da postoji nešto što se zove rad s mladima, mladi koji ne odu na razmjene gotovo uopće ne znaju što je rad s mladima, ne znaju ni da postoje osobe koje rade s mladima osim profesora i stručnih suradnika“.

Sudionice su navele brojne načine na koje treba nastojati doprijeti do mladih kako bi se aktivno uključili u udruge i organizacije koje rade s mladima, pri čemu je odgovornost informiranja mladih na udrugama/organizacijama, školama, fakultetima, knjižnicama, mladima i svima drugima koji su na bilo koji način uključeni u rad s mladima:

„treba kombinirati više različitih načina informiranja, meni je najbolje bilo kad su nam dolazili predstavnici udruga na fakultet predstaviti svoj rad, ali smatram da je potrebno i oglašavati se na društvenim mrežama, raznim portalima, u školama, domovima i slično“,

„informiranje je zadatak svih, udruge i fakulteti bi se trebali predstaviti školama, a onda je na mladima da se dodatno informiraju i raspituju ovisno o svojim interesima i mogućnostima i da se uključe u rad udruga“.

Prema iskazima sudionica, rad s mladima u Hrvatskoj susreće se s brojnim problemima, od neprepoznatljivosti u društvu, nereguliranosti na državnoj razini do potpune ovisnosti o civilnom sektoru. Pozitivan utjecaj na poboljšanje kvalitete i popularizaciju rada s mladima imala bi profesionalizacija rada s mladima koju treba oprezno provesti kako se ne bi izgubila srž rada s mladima, odnosno kako rad s mladima ne bi postao opterećenje za mlade i osobe koje rade s mladima.

9.6. Profesionalna uloga pedagoga u neformalnom okruženju

Na temelju prethodno analiziranih i interpretiranih podataka, odnosno organizirajućih tema trirazinske tematske mreže postavljenih na temelju specifičnih istraživačkih pitanja, dolazimo do globalne teme koja glasi:

„Pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima intrinzično su motivirani za rad s djecom i mladima u neformalnom okruženju pri čemu je ulogu pri odabiru zanimanja imalo i dugogodišnje volontiranje. Kompetencije potrebne za rad s mladima pedagozi stječu tijekom fakultetskog obrazovanja, volontiranja te daljnjim stručnim usavršavanjem kako bi ostali u korak s mladima i njihovim potrebama. Kvalitetno provedena profesionalizacija rada s mladima pozitivno bi utjecala na kvalitetu rada s mladima, poboljšanje statusa osoba koje rade s mladima te na popularizaciju rada s mladima u široj društvenoj zajednici.“

Na temelju globalne teme trirazinske tematske mreže dobivamo odgovor na temeljno istraživačko pitanje koje se odnosi na profesionalnu ulogu pedagoga u neformalnom okruženju. Sudionice istraživanja zaposlene su kao pedagoginje u udrugama koje rade s mladima te na temelju njihovih iskustava dobivamo uvid u rad i ulogu pedagoga u neformalnom okruženju. Sudionice ističu važnost intrinzične motivacije za rad s djecom i mladima u neformalnom okruženju te dugogodišnje volontiranje kao važan faktor pri odabiru studija i odabranog zanimanja. Brojne kompetencije potrebne za rad s mladima stekle su tijekom fakultetskog obrazovanja, volontiranja i stručnog usavršavanja (prije zapošljavanja i tijekom rada u udrugama). U udrugama odrađuju brojne poslove, od kojih su pojedini usko vezani uz pedagogiju, dok su drugi vezani uz administrativne poslove, poslovi vezani uz financije, poslovi vezani uz projekte i brojni drugi poslovi. Sudionice navode kako bi kvalitetno provedena profesionalizacija rada s mladima pozitivno utjecala na kvalitetu rada s mladima i na popularizaciju istog u društvu. Pedagozi u

udrugama koje rade s mladima imaju značajnu ulogu s obzirom na to da su pedagozi široko profilirani stručnjaci koji tijekom svog obrazovanja stječu brojne kompetencije koje osobe koje rade s mladima u neformalnom okruženju svakodnevno koriste u svome radu.

10. Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je opisati i razumjeti iskustva pedagoga koji su zaposleni u udrugama koje rade s mladima na području grada Rijeke. Analizom njihovih iskustava nastojalo se doprinijeti boljem razumijevanju aktualnog stanja rada s mladima u Hrvatskoj te boljem razumijevanju izazova s kojima se susreću tijekom svoga rada.

Analizom prikupljenih podataka pokazalo se kako je sudionice istraživanja na odabir studija pedagogije i na zapošljavanje u udrugama koje rade s mladima motivirala želja za rad s djecom i mladima te dugogodišnje volontersko iskustvo u raznim udrugama i organizacijama. Volontiranje je imalo velik utjecaj na sve sudionice istraživanja u različitim aspektima i fazama njihova života. Volontiranjem se stječu brojne kompetencije koje osobi mogu biti korisne kod zaposlenja te ono pozitivno utječe na samopoštovanje osobe koja volontira, kao i na zadovoljstvo vlastitim životom (Morić, 2011). Sudionice istraživanja iskoristile su dobrobiti volontiranja za ulazak u svijet rada s mladima te u svrhu stjecanja kompetencija potrebnih za rad s mladima.

Studij pedagogije sudionicama istraživanja omogućio je stjecanje teorijskih znanja i kompetencija koje su temelj rada s mladima. Sudionice istraživanja istaknule su potrebu odmicanja studija pedagogije od formalnog sustava obrazovanja i uvođenja kolegija usko vezanih uz područje rada s mladima kako bi budući pedagozi stekli specifične kompetencije za rad s mladima. Promjene na studiju pedagogije na Filozofskom fakultetu u Rijeci su se već odvale te su uvedeni kolegiji usko vezani uz područje rada s mladima što sadašnjim i budućim studentima omogućava stjecanje kompetencija za rad s mladima, odnosno za rad u civilnom sektoru.

Stručno usavršavanje jedno je od pet područja rada pedagoga koje Jurić i sur. (2001) navode u Konceptiji razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika. Sudionice istraživanja ističu stručno usavršavanje kao sastavni dio rada s mladima. Mladi su heterogena društvena skupina koja neprestano prolazi kroz brojne promjene. Kako bi osobe koje rade s mladima pratile mlade, odnosno kako bi mogle pratiti njihove potrebe i odgovarati na njih, nužno je cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje u području rada s mladima.

Rad s mladima u našem društvu nije prepoznat u dovoljnoj mjeri. Sudionice istraživanja navode kako mali broj ljudi shvaća čime se one bave i što je rad s mladima. U širem društvu

prepoznat je isključivo rad s mladima u širem smislu. Profesionalizacija rada s mladima u Hrvatskoj imala bi pozitivan utjecaj na rad s mladima i osobe koje rade s mladima. Organizacije i udruge koje rade s mladima u svome se radu susreću s brojnim problemima i izazovima na koje bi se moglo odgovoriti kvalitetnom profesionalizacijom rada s mladima.

Pedagozi zaposleni u udrugama koje rade s mladima imaju značajnu ulogu. Tijekom studija pedagogije stječu brojne kompetencije koje su im veoma korisne u radu s mladima – pisanje projekata, komunikacijske i organizacijske vještine, vještine planiranja i programiranja, osmišljavanje radionica i aktivnosti za djecu i mlade i brojne druge. Sve kompetencije stečene tijekom studija pedagogije mogu se primijeniti u radu s mladima. Sudionice istraživanja istaknule su važnost stjecanja temeljnih znanja tijekom studija koja primjenjuju u radu s mladima. Pedagozi kao široko profilirani stručnjaci svojim znanjima, vještinama i kompetencijama pridonose povećanju kvalitete rada udruga i organizacija koje rade s djecom i mladima.

11. Završna promišljanja

Rad s mladima veoma je važno područje koje je u našem društvu gotovo zanemareno. Organizacije civilnog društva na svojim leđima u potpunosti nose cjelokupni rad s mladima. Država donosi Nacionalne programe koji bi trebali pozitivno utjecati na mlade i rad s mladima, no iz godine u godinu većina ostaje samo na papiru. Potrebno je uvesti kolegije i osnovati studije vezane isključivo uz rad s mladima te provesti profesionalizaciju rada s mladima. Profesionalizacija je nužno potrebna kako bi se osigurala kvaliteta rada s mladima te kako bi se društvo upoznalo s važnošću istog. Pozitivne primjere imamo diljem Europske unije, stoga je vrijeme da se i u Hrvatskoj rad s mladima shvati ozbiljno.

12. Literatura

1. Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research* 1(3), 385-405.
2. Bedeković, V. (2015). Interkulturalna kompetentnost pedagoga u odgoju i obrazovanju za interkulturalne odnose. *Školski vjesnik*, 64 (1), 7-24.
3. Bežovan, G. i Matančević, J. (2017). *Civilno društvo i pozitivne promjene*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Bizjak Igrec, J., Galić, M. i Fajdetic, M. (2014). *Pedagoški portfolio – stručni prilozi za rad stručnih suradnika pedagoga u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Profil.
5. Bognar, L. (2000). Kvalitativni pristup istraživanju odgojno-obrazovnog procesa. *Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu*, 2(1), 45-54.
6. Buković, N., Pekica, P. i Živković, M. (2014). *Zakoni o mladima, mladi o zakonima*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
7. Bužinkić, E. (2009). Politika za mlade na hrvatski način. U E. Bužinkić (Ur.), *Politika za mlade – hrvatska i europska praksa* (9-43). Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
8. Bužinkić, E., Čulum, B., Horvat, M. i Kovačić, M. (2015). Youth work in Croatia: Collecting Pieces for a Mosaic. *Child & Youth Services*, 36 (1), 30-55.
9. Čorkalo Biruški, D. (2013). Etički izazovi kvalitativnih istraživanja u zajednici: od planiranja do istraživačkog izvještaja. *Ljetopis socijalnog rada* 21 (3), 393-423.
10. Ćuk, M. (2012). Odgojni rad odgajatelja i ponašanja učenika u učeničkim domovima. *Pedagoška istraživanja*, 9 (1/2), 223-236.
11. Djelokrug rada Upravnog odjela. *Grad Rijeka*. Preuzeto 12. ožujka 2024. s <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/upravni-odjeli/upravni-odjel-za-odgoj-obrazovanje-kulturu-sport-mlade/djelokrug-rada-upravnog-odjela/>.
12. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, Narodne novine, 63/2008 (2008).
13. Europska komisija. (2014). *Working with young people: the value of youth work in the European Union*.
14. Europska komisija. (2021). *Study on youth work in the EU: final report*.
15. Europska unija. (2001). *European Commission White Paper – A New Impetus for European Youth*.

16. Europska unija. (2010). *EU strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje 2010.-2018.*
17. Europska unija. (2018). *Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.-2027.*
18. Europska unija. (2020). *Završna deklaracija 3. Europske konvencije o radu s mladima. Putokazi za budućnost.*
19. Europske strategije za mlade. *Agencija za mobilnost i programe EU.* Preuzeto 7. srpnja 2024. s <http://arhiva.mobilnost.hr/index.php?id=340>.
20. Fajdetić, M. i Šnidarić, N. (2012). Kompetencije stručnog suradnika pedagoga u suvremenoj praksi. *Napredak*, 155 (3), 237-260.
21. Filozofski fakultet u Rijeci. *Pedagogija (jednopedmetni).* Preuzeto 4. lipnja 2024. s <https://ffri.uniri.hr/studiranje/programi/prijediplomski/ped-1/>.
22. Gvozdanović, A., Ilišin, V., Adamović, M., Potočnik, D., Baketa, N. i Kovačić, M. (2019). *Istraživanje mladih u Hrvatskoj – 2018./2019.* Zagreb: Friedrich Ebert Stiftung.
23. Ilišin, V. i Radin, F. (2007). Mladi u suvremenom hrvatskom društvu. U V. Ilišin i F. Radin (Ur.), *Mladi: problem ili resurs* (13-37). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
24. Ilišin, V. i Spajić Vrkaš, V. (2015). *Potrebe, problemi i potencijali mladih u Hrvatskoj – Istraživački izvještaj.* Zagreb: Ministarstvo socijalne politike i mladih.
25. Ilišin, V., Bouillet, D., Gvozdanović, A. i Potočnik, D. (2013). *Mladi u vremenu krize: prvo istraživanje IDIZ-a i Zaklade Friedrich Ebert o mladima.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja: Friedrich Ebert Stiftung.
26. Jurić, V. (2004). *Metodika rada školskog pedagoga.* Zagreb: Školska knjiga.
27. Jurić, V., Mušanović, M., Staničić, S. i Vrgoč, H. (2001). *Koncepcija razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika-prijedlog.* Zagreb.
28. Jusić, M, Lavrič, M i Tomanović, S. (2019). *Youth Study Southeast Europe.* Berlin: Friedrich Ebert Stiftung.
29. Kolesarić, P. (2019). Odgojno djelovanje u učeničkom domu. *Časopis za odgojne i obrazovne znanosti Foo2rama*, 3 (3), 51-66.
30. Kovačić, M. (2017). A critical approach to youth work categorisations. U H. Schild, N. Connolly, F. Labadie, J. Vanhee i H. Williamson (Ur.), *Thinking seriously about youth work - And how to prepare people to do it* (str. 241-248). Strasbourg: Council of Europe publishing.

31. Kovačić, M. i Čulum, B. (2015). *Teorija i praska rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima u hrvatskom kontekstu*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
32. Kovačić, M., Čulum Ilić, B., Gambiroža Staković, V. i Penić, B. (2021). *Teorija i praska rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima RH – 2.0.* Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
33. Kuka, E. (2012). Koncept neformalnog obrazovanja. *Život i škola, LVIII (27)*, 197-202.
34. Kušić, S., Vrcelj, S. i Zovko, A. (2016). *Didaktičke odrednice obrazovanja andragoga – komparativni pristup*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
35. Ledić, J. i Čulum, B. (2010). Učenje zalaganjem u zajednici - integracija visokoškolske nastave i zajednice u procesu obrazovanja društveno odgovornih i aktivnih građana. *Revija za socijalnu politiku, 17 (1)*, 71-88.
36. Ledić, J., Staničić, S. i Turk, M. (2013). *Kompetencije školskih pedagoga*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
37. Lukić, A., Radojčić, T. i Rajković, M. (2011). Smjernice i perspektive rada s mladima u zajednici (youth work) u djelima kritičkih pedagoga. U E. Bužinkić, i M. Rajković (Ur.), *4. bilten Studija o mladima za mlade Fokus: mladi* (str. 69-83). Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
38. Maleš, D., Stričević, I. i Ljubetić, M. (2010). Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima. *Život i škola, LVI (24)*, 35-44.
39. Martinko, J. (2010). Profesionalno sagorijevanje na poslu nastavnika u obrazovanju odraslih. *Andragoški glasnik, 14(2. (25))*, 99-109.
40. Miličević, J. i Rozman Papak, S. (2021). *Standardi kvalitete Garancije za mlade*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
41. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. (2004). *Nacionalni program djelovanja za mlade*.
42. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. (2009). *Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine*.
43. Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2022). *Plan implementacije Garancije za mlade za 2022. i 2023. godinu*.
44. Ministarstvo socijalne politike i mladih. (2014). *Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine*.

45. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*.
46. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*.
47. Miočić, I. i Turk, M. (2017). Školski pedagozi: nositelji (europskih) promjena u obrazovanju? U M. Turk, S. Kušić, K. Mrnjauš i J. Zloković (Ur.), *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga. Zbornik u čast Stjepana Staničića* (str. 94-113). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
48. Mladi. *Središnji državni ured za demografiju i mlade*. Preuzeto 13. srpnja 2024. s <https://demografijaimladi.gov.hr/mladi-5987/5987>.
49. Morić, D. (2011). Volontiranje i mladi: stavovi i iskustva. U E. Bužinkić, i M. Rajković (Ur.), *4. bilten Studija o mladima za mlade Fokus: mladi* (str. 84-93). Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
50. Morić, D. i Puhovski, T. (2012). *Rad s mladima – definicije, izazovi i europska perspektiva*. Zagreb: Agencija za mobilnost i programe Europske unije.
51. Obrazovanje odraslih. *Ministarstvo znanosti i obrazovanja*. Preuzeto 10. ožujka 2024. s <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/obrazovanje-odraslih/131>.
52. Odgoj i obrazovanje. *Ministarstvo znanosti i obrazovanja*. Preuzeto 8. ožujka 2024. s <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/109>.
53. odgojno-obrazovni sustav. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 8. ožujka 2024. s <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44734>.
54. Otvoreno e-Savjetovanje o Nacrtu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine i Nacrtu Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine, za razdoblje od 2022. do 2023. godine. (2022, listopad). *Ministarstvo znanosti i obrazovanja*. Preuzeto 8. ožujka 2024. s <https://mzo.gov.hr/vijesti/5090>.
55. Patton, M. Q. (2002). Designing Qualitative Study. U M. Q. Patton (Ur.) *Qualitative Research and Evaluation Methods* (str. 209-257). Thousand Oaks: Sage Publications.
56. Petani, R., Iveljić, A.M. i Sikirić, P. (2020). Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga. *Acta Iadertina*, 17 (2), 0-0.

57. Pikić Jugović, I. i Baranović, B. (2022). Kako studenti i studentice biraju studije? Kvalitativno istraživanje motivacijskih, rodnih i kontekstualnih čimbenika odabira. *Sociologija i prostor*, 60 (3 (225)), 573-599.
58. Pintur, B. (2000). Profil pedagoga u suvremenom vrtiću. *Dijete, vrtić, obitelj*, 6 (21), 33-34.
59. Potočnik, D. (2011). *Strukturirani dijalog s mladima u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Agencija za mobilnost i programe Europske unije.
60. Puđak, J., Bušljeta Tonković, A. i Kovačić, M. (2022). Analiza uloge organizacija mladih i za mlade na ruralnim prostorima Hrvatske kroz teoriju neoendogenog razvoja: studija slučaja na primjerima u Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji. *Sociologija i prostor*, 60 (2(224)), 287-317.
61. Savin-Baden, M. i Howell Major, C. (2013). *Qualitative Research. The essential guide to theory and practice*. London i New York: Routledge.
62. Schild, H. i Williamson, H. (2017). Where are the connections between youth work and wider work with young people? U H. Schild, N. Connolly, F. Labadie, J. Vanhee i H. Williamson (Ur.), *Thinking seriously about youth work - And how to prepare people to do it* (str. 249-257). Strasbourg: Council of Europe publishing.
63. Sekol, I. i Maurović, I. (2017). Miješanje kvantitativnog i kvalitativnog istraživačkog pristupa u društvenim znanostima – miješanje metoda ili metodologija?. *Ljetopis socijalnog rada*, 24 (1), 7-32.
64. Slana, J. (2007). Poticanje međusobne komunikacije odgajatelja u učeničkim domovima. *Informatologia*, 40 (2), 107-112.
65. Sočo, A. (2009). *Mladi u centru. Centri za mlade ili Kako do aktivnih mladih u zajednici*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
66. Sočo, A. i Jakovina, P. (2020). *Dijalog Europske unije s mladima u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.
67. Spetič, M. (2016). Istraživanje učinaka promjena kod mladih u kontekstu neformalnog obrazovanja. *Školski vjesnik*, 65 (4), 519-536.
68. Središnji državni ured za demografiju i mlade. (2023). *Nacionalni program za mlade, za razdoblje od 2023. do 2025. godine*.
69. Staničić, S. (2005.). Uloga i kompetencije školskih pedagoga. *Pedagogijska istraživanja*, 2 (1), 35-46.

70. Štefančić, V. (2010). Kult(ura) mladocentričnosti. U E. Bužinkić (Ur.), *Mladi i društvo – pitanje identiteta* (str. 10-15). Čakovec: Mreža mladih Hrvatske.
71. Što je to civilno u društvu. *Građanski odgoj*. Preuzeto 6. svibnja 2024. s <https://gradanskiodgoj.rijeka.hr/sto-treba-znati-o-zivotu-u-demokraciji/civilno-drustvo/sto-je-to-civilno-u-drustvu/>.
72. Upravni odjel za odgoj i obrazovanje. *Primorsko goranska županija*. Preuzeto 12. ožujka 2024. s <https://www.pgz.hr/ustroj/upravna-tijela/upravni-odjel-za-odgoj-i-obrazovanje/?page=1>.
73. Upravni odjel za odgoj i obrazovanje, kulturu, sport i mlade. *Grad Rijeka*. Preuzeto 12. ožujka 2024. s <https://www.rijeka.hr/gradska-uprava/upravni-odjeli/upravni-odjel-za-odgoj-obrazovanje-kulturu-sport-mlade/>.
74. Vekić, M. (2015). Obrazovanje u novome ruhu: cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. *Hrvatski jezik*, 2(3), 5-14.
75. Vijeće Europe. (2007). *The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe*.
76. Vijeće Europe. (2008). *Budućnost politike za mlade Vijeća Europe – AGENDA 2020*.
77. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine, 126/2012 (2012).
78. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Narodne novine, 144/20 (2020).

13. Prilozi

13.1. Prilog 1 – Protokol polustrukturiranog intervjua

1. Koji su bili Vaši razlozi odabira studija pedagogije? Jeste li prilikom odabira studija pedagogije bili upoznati s mogućnostima zapošljavanja nakon završetka studija? Gdje ste se planirali zaposliti nakon završetka studija?
2. Jeste li se tijekom studija na nekom kolegiju susreli s pojmom rad s mladima?
3. Ako jeste, koliko često i u kojem se kontekstu spominjao rad s mladima tijekom studija? Ako niste, gdje ste se prvi put susreli s pojmom rad s mladima?
4. Kako je tekao vaš obrazovni i profesionalni put ka radu s mladima?
5. Jeste li tijekom ili nakon završetka studija bili uključeni u druge oblike (ne)formalnog obrazovanja koje vam je pomoglo pri ulasku u svijet rada s mladima?
6. Možete li ukratko opisati koje poslove Vi kao pedagog odrađujete u udruzi u kojoj ste zaposleni.
7. U kojoj Vas je mjeri fakultet pripremio za područje rada s mladima? Smatrate li da ste završetkom studija pedagogije bili dovoljno kompetentni za zapošljavanje u području rada s mladima?
8. Koje ste kompetencije stekli tijekom studija, a da su vam pomogle u radu s mladima?
9. Imate li preporuke za moguće promjene na studiju pedagogije s ciljem usvajanja kompetencija u području rada s mladima?
10. S kojim se izazovima susrećete tijekom rada s mladima?
11. Smatrate li da imate prilika i mogućnosti za kontinuirano stručno usavršavanje u području rada s mladima?
12. Prema Vama, kakav je položaj rada s mladima u Hrvatskoj? Je li područje rada s mladima u Hrvatskoj dovoljno razvijeno?
13. U kojoj je mjeri rad s mladima prepoznatljiv u našem društvu? Smatrate li da su mladi u dovoljnoj mjeri upoznati s mogućnostima uključivanja u rad s mladima? Tko bi prema Vama trebao mlade upoznati s radom s mladima?
14. Što mislite, što bi se promijenilo u radu s mladima da se isti profesionalizira u Hrvatskoj? Smatrate li da bi se kvaliteta rada s mladima poboljšala u odnosu na sadašnje stanje?
15. Imate li preporuke za poboljšanje kvalitete rada s mladima u Hrvatskoj?

16. Imate li preporuke za (buduće) pedagoge koji bi se željeli zaposliti u udrugama koje rade s mladima?
17. Postoji li još nešto što biste htjeli istaknuti kao važno, a da se nismo dotaknuli tijekom intervjua?

13.2. Prilog 2 – Informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju

Suglasnost ispitanika

za sudjelovanje u kvalitativnom istraživanju za potrebe izrade diplomskog rada pri Filozofskom fakultetu u Rijeci

Naslov diplomskog rada: Iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima

Autor diplomskog rada: Ivona Pilepić

Kratak opis teme istraživanja

Cilj ovog istraživanja jest opisati i razumjeti iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima u gradu. Rijeci. Navedeno će se istražiti uvidom u profesionalna i obrazovna iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima. Temeljno istraživačko pitanje od kojeg se polazi u ovom radu jest - Što nam iskustva pedagoga zaposlenih u udrugama koje rade s mladima govore o njihovoj profesionalnoj ulozi u neformalnom okruženju?

Opis procesa istraživanja

U svrhu prikupljanja podataka potrebnih za realizaciju osnovnog cilja istraživanja i odgovora na istraživačka pitanja, provodi se kvalitativno istraživanje u obliku polustrukturiranih intervjua. Za potrebe analize podataka, intervjui se snima.

Mogući rizici i dobici

Nema rizika povezanih s ovim istraživanjem. Ne postoji također niti direktan (osobni) dobitak. Međutim, rezultati ovog istraživanja mogu pomoći u boljem razumijevanju profesionalne uloge pedagoga u neformalnom okruženju.

Pravo na odbijanje i odustajanje

U svakom trenutku slobodni ste odustati od sudjelovanja u istraživanju. Također, možete odbiti odgovoriti na pitanja koja smatrate neprimjerenim/neugodnim.

Povjerljivost

Rezultati istraživanja koristit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Svim sudionicima jamči se potpuna anonimnost. U radu se neće navoditi imena sudionika kao ni imena ustanova u kojima su sudionici zaposleni, već pseudonimi s ciljem zaštite identiteta. Pri citiranju će se određene izjave promijeniti, odnosno izostavit će se dijelovi koji bi mogli otkriti identitet sudionika.

Ukoliko imate dodatnih pitanja možete kontaktirati istraživačicu Ivonu Pilepić na e-mail adresu ivonapilepic94@gmail.com

Autorizacija

Pročitao/la sam i razumio/razumjela ovaj informirani pristanak te pristajem sudjelovati u ovom istraživanju.

Ime istraživačice: Ivona Pilepić   Datum: _____ Potpis: _____

Ime sudionika/sudionice: _____

Organizacija/institucija u kojoj djeluje: _____